

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK ANABİLİM DALI**

**İLETİŞİM BECERİLERİ VE ADABI MUAŞERET KURALLARI
İLİŞKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Sena SÜRMENE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Metin IŞIK

OCAK - 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM BECERİLERİ VE ADABI MUAŞERET
KURALLARI İLİŞKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sena SÜRMENE

Enstitü Anabilim Dalı: Halkla İlişkiler ve Reklamcılık

“Bu tez 07/01/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Metin IŞIK	Başarılı
Doç. Dr. Simge ÜNLÜ	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Damla Karsu CESUR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Sena SÜRMENE

07/01/2025

ÖN SÖZ

Tezimi yazma sürecimde akademik olarak benim yanımda olan ve değerli görüşlerini benden hiç esirgemeyen kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Metin IŞIK hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın yöntem kısmında benden yardımlarını esirgemeyen, yönlendiren ve destek veren saygıdeğer Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI hocama çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans yolculuğumda yoluma ışık tutan, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yardımını hiçbir zaman esirgemeyen ve öğrencisini daima motive eden saygıdeğer Doç. Dr. Simge ÜNLÜ hocama çok teşekkür ederim.

Tezimi bitirmem konusunda bana cesaret veren ve hep destek olan biricik ablam Sıdıka SÜRMENE ve abim Ömer SÜRMENE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Sena SÜRMENE

07/01/2025

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iii
ŞEKİL LİSTESİ	v
GRAFİK LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii

GİRİŞ.....	1
-------------------	----------

1. BÖLÜM: İLETİŞİMDE ADABI MUAŞERET KURALLARI.....	9
---	----------

1.1. Adab-ı Muaşeret Kavramı	9
1.2. Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Gereklilikleri	10
1.3. Türkiye’de Adabı Muaşeret Kurallarının Zayıflama Süreci.....	15
1.4. Sosyal Davranışta Kültürel Farklılıklar	16
1.5. İletişimin Matematiği ve Tanımı	17
1.6. İletişimin Özellikleri.....	18
1.7. İletişim Engellerini Aşma Yolları	19
1.8. Konuşma ve Dinleme Adabı	20
1.9. Hitap şekilleri	21
1.10. Selamlaşma Adabı	22
1.11. Selamlama hiyerarşisi.....	23
1.12. Nezaket Sözcüklerinin (Lütfen, Rica ederim. Özür Dilerim, Teşekkür ederim) Kullanımı	23
1.13. Dijital Dünyada Adabı Muaşeret Kavramının Yeri.....	24
1.14. Telefon Adabı.....	25
1.15. E posta Adabı	27
1.16. WhatsApp Adabı	28
1.17. Sosyal Medya Adabı.....	29
1.18. Online Toplantı Adabı.....	30
2. BÖLÜM: İLETİŞİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ.....	31
2.1. Araştırmanın Amacı	31
2.2. Araştırmanın Önemi	31

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	31
2.4. Araştırmanın Yöntemi	31
2.4.1. Araştırmanın Problemi	32
2.4.2. Alt Problemler	32
2.4.3. Araştırmanın Varsayımları	32
2.4.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
2.5. Verilerin Toplanması, Analizi ve Bulguların Değerlendirilmesi	34
2.5.1. Verileri toplama aracı ve süreci	34
2.5.2. Verilerin Analizi	35
2.5.3. Araştırmanın Bulguları	37
2.5.3.1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri	37
2.5.3.2. Adab-ı Muaşeret Kurallarına Karşı Genel Tutum	42
2.5.3.3. Adab-ı Muaşeret Algısı Çağrışımı	44
2.5.3.4. Adabı Muaşeret Tanımı	50
2.5.3.5. Eğitimde Adabı Muaşeret	51
2.5.3.6. Adabı Muaşeret Kurallarının Bilinilirliği	57
2.5.3.7. Adabı Muaşeret Kelimesini Deyince İlk Akla Gelen Şey	58
2.5.3.8. Adabı Muaşeret Kuralları ve İletişim Becerileri	59
SONUÇ	63
KAYNAKÇA	67
ÖZ GEÇMİŞ	76

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Normallik Analizi.....	35
Tablo 2: Güvenilirlik Analizi	36
Tablo 3: Katılımcı Bilgileri	39
Tablo 4: Katılımcıların Adab-ı Muaşeret Kurallarına Genel Tutumu	43
Tablo 5: Tanım ve Çağrışımlar.....	44
Tablo 6: Adab-ı Muaşeret Kurallarının Cinsiyete Göre Çağrışım Dağılımı ve İlişkisi. 46	
Tablo 7: Cinsiyet ve Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Öneminin Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı Üzerindeki Etkisi	47
Tablo 8: Kadın ve Erkek Katılımcıların Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı Ve Eğitimde Adab-ı Muaşeret Tutumlarını Görmeye Yönelik T Testi	47
Tablo 9: Yaş Gruplarına Göre Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı ve Eğitimde Adab-ı Muaşeret Görüşleri Üzerindeki Etkisi	48
Tablo 10: Adabı Muaşeretin Toplumsal Algısı ile Kurallara Uymanın Önemi Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi	49
Tablo 11: Adab-ı Muaşeret Tanımının Cinsiyete Göre Dağılımı ve İlişkisi	50
Tablo 12: Adabı Muaşeretin Eğitimde Ders Olarak Yer Almasına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Toplumsal Algı ile İlişkisi	52
Tablo 13: Adabı Muaşeret Kuralları Üzerine Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi	53
Tablo 14: Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğreilmeye Başlanması Gerektiği Görüşünün Cinsiyete Göre Farklılaşması.....	54
Tablo 15: Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmesi Gerektiği Hakkındaki Görüşün Cinsiyete Göre Farklılaşması	54
Tablo 16: Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğreilmeye Başlanması Gerektiği Görüşünün Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması	55
Tablo 17: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmelidir? Değerlendirmesi	56
Tablo 18: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kurallarının "İletişim Fakültelerinde Ders Olarak Okutulup Okutulmaması" Konusundaki Görüşlerin Karşılaştırılması.....	57

Tablo 19: Adabı Muaşeret Kurallarının Bilinirliğinin Cinsiyet Üzerinde Farklılaşması	57
Tablo 20: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları ile İlgili İlk Akla Gelen İfadelerin Karşılaştırılması	58
Tablo 21: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları ve İletişim Becerileri İlişkisi Üzerine Görüşlerin Karşılaştırılması.....	59
Tablo 22: Hipotezler ve Red/Kabul Durumları	62

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Adabı Muaşeret Tanımı ve Çağrışımlar.....	46
--	----

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyeti	40
Grafik 2: Katılımcıların Yaşları	40
Grafik 3: Katılımcıların Büyüdükleri Şehirler	41
Grafik 4: Adab-ı Muaşeret İfadesinin Katılımcılarda Yaptığı Çağrışımlar	45
Grafik 5: Katılımcıların Adab-ı Muaşeret Tanımları	51
Grafik 6: Adab-ı Muaşeret Denildiğinde Akla İlk Gelen.....	59

ÖZET	
Başlık: İletişim Becerileri ve Adabı Muaşeret Kuralları İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	
Yazar: Sena SÜRMENE	
Danışman: Prof. Dr. Metin IŞIK	
Kabul Tarihi: 07/01/2025	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 70 (ana kısım) + 5 (ek)
Son yüzyılda dünya bir hayli değişti. Hayat artık çok daha karmaşık, daha stresli, daha zorlayıcı. Toplumda ki hızlı değişimler ve dijitalleşme çok önemli bir soruyu da gündeme getirmektedir. Adab-ı muaşeret kuralları bugünde hala geçerli mi? Değişim ne kadar büyük olursa olsun, bu kuralların uygulanması tarih boyunca her kalıcı refah toplumlarının ortak özelliğidir. Günümüzde ki toplumlarda huzur azalmakta, şiddet eğilimleri ise giderek artmaktadır. Bu kurallar, bireyler arası ilişkilerde önemli bir rol oynayarak iletişim süreçlerini de doğrudan etkilemektedir. Araştırmada, adab-ı muaşeret kurallarının iletişim becerilerine olumlu katkısı analiz edilmiştir. Çalışmada, nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama deseni ile analiz edilmiştir. Veri toplama sürecinde 250 iletişim fakültesi öğrencisine çoğunluğu yüz yüze olmak üzere anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, adab-ı muaşeret kurallarının özellikle iletişim becerilerine olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Bu çalışma, iletişim literatürüne katkıda bulunarak insanlar arası iletişimi daha saygın hale getirmek için bir çerçeve sağlamaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Adabı muaşeret, İletişim, Saygınlık, Huzur, Dijitalleşme	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Relationship between Communication Skills and Etiquette Rules: A Research on University Students	
Author of Thesis: Sena SÜRMENE	
Supervisor: Prof. Dr. Metin IŞIK	
Accepted Date: 07/01/2025	Number of Pages: viii (pre text) + 70 (main body) + 5 (add)
The world has changed a lot in the last century. Life is now much more complex, more stressful, more challenging. Rapid changes in society and digitalization raise a very important question. Are the rules of etiquette still valid today? No matter how great the change, these records are a common feature of societies of continued prosperity throughout history. Today, peace in societies is decreasing and incidents of violence are increasing. These rules play an important role in interpersonal relationships and directly indicate communication processes. In the research, the positive contribution of communication and etiquette breaks was analyzed. A good research model was used in the study. It was analyzed with a descriptive survey design. During the data collection process, a survey was conducted with 250 communication faculty students, most of them face to face. The findings show that good manners, especially communication, can make a positive contribution. This study contributes to the communication literature and provides a framework to make interpersonal communication more respectful.	
Keywords: Etiquette, Communication, Prestige, Peace, Digitalization	

GİRİŞ

Adab-ı Muaşeret kurallarının neden var olduğu ve toplumdaki etkilerinin neler olduğu önemli sorulardır. Über den Prozeß der Zivilisation adlı eserinin birinci cildinde Norbert Elias, Batı medeniyetinin oluşumunun izlerini sürmektedir. Bu medeniyetin gelişmesini önemli ölçüde adab-ı muaşeret kurallarına bağlamaktadır. Elias medenileşmeyi insanların davranışlarında görülen bir takım somut ve özgül dönüşümler olarak ele almaktadır (İşli, 2018). Yıllar öncesinden ortaya koyduğu bu yargı günümüz içinde geçerli diyebiliriz.

Standartlar birdenbire ortaya çıkmamaktadır. Belirli davranış biçimleri insanda sıkıntı ve huzursuzluğa yol açtığı için değiştirilebilmekte ya da yasaklanmaktadır (Elias, 1939).

Adab-ı muaşeret kaideleri de zamanla şekillenmiş kurallardır.

Her geçen gün artan teknolojik gelişmeler, küreselleşmenin doğurduğu sonuçlar, dünyada mesafelerin ve farklı dillerin önemini azaltmış, insan ilişkileri olgusu da bu şartlar altında yepyeni bir boyuta geçiş yapmıştır. Günümüzde insanlar dünyanın öbür ucundaki insanlarla hızlı ve ucuz bir biçimde iletişim kurabilme olanağına sahiptir. Bu gelişmiş iletişim olanakları günden güne bizi şaşırtmaya devam etse de insan ilişkilerinde beklenen iyileşme sağlanamamıştır. Bu gelişmeler insanların sosyal hayatta kalma sürelerini azaltmıştır. İnsanlar birçok işini masa başında bilgisayar aracılığıyla günlük işlerini çok hızlı ve yorulmadan yerine getirebilmektedir. Bundan ötürü de sosyal hayata karışmanın külfetine katlanmak istememektedir. İnsanların teknolojiye bağımlılığı giderek artmakta ve gelişmesi binlerce yıl süren sosyal davranış becerileri tamamen körelme tehlikesiyle karşı karşıya gelmektedir.

Diğer taraftan sosyal davranış becerilerinin önemini artık yitirdiğini söylemek ise oldukça yanlış bir tespittir. Tam tersine günümüzde insanlar sosyal davranış becerilerine, adab-ı muaşeret kurallarına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır. İletişim imkanları ne kadar gelişirse gelişsin insanoğlunun teknoloji ile halledemeyeceği işleri mutlaka olacaktır. İnsanlar bir araya gelip konuşmaları için sınırlı vakte sahiptir. Bu süre zarfında en hızlı ve doğru biçimde birbirlerini anlamaları gerekmektedir. İnsanların birbirlerini tanımak için ayırabilecekleri haftaları bulunmamaktadır. Bu sebeple kişilerarası iletişim olabildiğince verimli gerçekleştirilmelidir. İnsanlar olumlu bir imaj oluşturabilmek için güzel konuşmayı nezaketli davranmayı bilmelidir. Yanlış tepkilerimizden dolayı çoğu zaman haklı durumdan haksız duruma düştüğümüz olmuştur. Sosyal davranış becerilerine sahip olmak bu durumlara düşme ihtimalimizi minimize edebilmektir. Sosyal davranış

becerilerine sahip olabilmek için adab-ı muaşeret kurallarını bilmek gerekir. Adab-ı muaşeret kurallarını bilmek insanların toplum içinde sözü dinlenen, saygın ve itibarı yüksek bir konuma yerleşmesine yardımcı olur. “İtibar geçmişteki davranışlara dayanarak bir kişinin güvenilir bir insan olduğu sonucuna ulaşmakta geçmiş gözlemlerle bir yargıya varılmaktadır ve bu işaretler gelecekte beklenen hareketle ilişkin inançları oluşturmaktadır.” (Işık, 2013).

Muaşeret kaideleri hiçbir zaman bir fen kaidesi değildir. Muaşeret kaideleri, bir kimsenin kendi kendine olduğu kadar başkaları yanında ve başkalarına karşı edep, terbiye ve nezaket çerçevesi dahilinde iyi hal, hareket ve sözlerdir. Daha kısacası bir kimsenin kendisine yapılmasını istemediği şeyleri başkasına yapmamasıdır.

Bir ülkenin kanunları; kötü olan, başkalarının zararına olan hal, hareket ve sözler hakkında birçok yasaklar koymuş ama hiçbir zaman her vatandaşın arkasında bir polis memuru koymamıştır. Fakat toplum, bir kimsenin gerek kendi nefsi gerekse başkaları için zararlı olan her hal, hareket ve söz hakkında koyduğu muaşeret kaideleri ile o kişileri toplumun dışına itmeyi bilmiştir. Yani kanunların takip edemediği kimseleri toplum koymuş olduğu kaideler ile cezalandırır. O kişileri sevmez, o kişilerden hoşlanmaz, onlarla hiçbir şekilde alakalanmaz, ona bir mevki vermez, saygı göstermez ve böylece onu toplumdan tecrit eder.

Toplumda sevilen sayılan aranan ve sözü geçen bir insan olmamız adab-ı muaşeret kurallarını tam olarak bilmemizden ve uygulamamızdan geçer. Sokağa çıktığımız andan itibaren toplumun gözü üzerimizdedir. Biz çoğu zaman farkında olmasak da toplum bizi ince eleyip sık dokumakta ve değerlendirmektedir (Brown, 1985).

İnsanı başarıya ulaştıran sosyal, ekonomik, kültürel çeşitli faktörlerin yanı sıra terbiyeli, nazık, görgülü olmanın da büyük önem taşıdığı herkes tarafından aslında bilinen bir gerçektir. Adab-ı muaşeret kurallarına uygun davranmak sevilme, sayılmak ve insanlara üstünlük sağlamak mümkündür. Son yıllarda çok hızlı bir şekilde sosyal yaşamın değişmesi, toplumsal değerlerin eksilmesi ve dejenere olması, gençlere örnek olabilecek büyüklerin ihmal edilerek âtil insanlar gibi dışlanması, özgürlük, saygı, saygınlık, hak anlayışının farklılaşması, bireyselliğin, bencilliğin ön plana çıkması, insan ilişkilerinin geçmişten koparılması ve tabi ki en önemli neden olan eğitimsizliğin sonucu olarak bu kadim kurallara uyma zorunluluğu ortadan kalkma tehlikesi ile karşı karşıya gelmiştir. Bu gidişattan en çok gençler etkilenmektedir. Adabı muaşeret kuralları öğretilmediği için

toplumdan dışlanmakta, yalnızlığa itilmekte ve değersizleştirilmektedir. Nesillere köprü olan bu kuralların yok sayılması farklılık değil çatışma getirmektedir. Bu durum bütün toplumu kaosa sürüklemektedir.

Toplumsal yaşamda düzenin, gönüllü katılım olmadan kurulması beklenemez. Toplumun ortak değerlerini herkesin kabul ettiği ve uyguladığı kurallar oluşturur. Kurallar herkes uyduğundan kalıcı ve kapsayıcıdır. Sağlıklı bir toplum demek bireylerin saygın olduğu bir toplum demektir. Saygınlık ise başkalarına saygı duymakla başlar. Adab-ı muaşeret karşılıklı saygıyı öne çıkaran kurallar bütünüdür. Bu kurallara uyulduğundan yaşam kolaylaşmakta aynı zamanda güzelleşmektedir. İlişkilerinde bilgili ve terbiyeli insanlar daima toplumda öne çıkmaktadır. Gençlerin elinden bu kuralları öğrenme hakkını almamak ve onlarında bu toplumda saygı görmesini saygın birer insan olmasını sağlamak tüm toplumun görev haline gelmelidir.

Adab-ı muaşeret kuralları ilke olarak herkesin kişiliğine ve yaşama hakkına saygı göstermeyi gerektirir. Dünya hayatında milyarca insan zor bir hayat yaşamaktadır. Bu hayatta hepimizin görevlerinden biri de aslında birbirimizin hayatını kolaylaştırmaktır. Buna en basit örnek trafik kurallarına uyma verilebilir. Herkes kurallara riayet ettiğinde hiç kimse sinirlenmeyecek trafik çok daha akıcı hale gelecektir. Örnekten anlaşılacağı gibi adab-ı muaşeret kuralları hayatı her anlamda kolaylaştırmaktadır.

Görgü ve nezaket bilen kişiler sosyal yaşamda nasıl davranılacağını bilir. Adab-ı muaşeret kuralları kişinin davranış tarzını, davranış tarzı da onun kişiliğini oluşturur. Bu kurallara uyan kişi görgülü bir insan olarak ilgi, sevgi ve saygı görür.

Adab-ı muaşeret kuralları insanlara zorla kabul ettirilen göstermelik olarak yerine getirilen davranışlar değildir. Toplumda insan ilişkilerinde zorlama olmadan karşılıklı sevgi saygı anlayış ve hoşgörüye dayalı olarak yerine getirilmesi gereken sosyal ve kültürel değerlerdir. Adab-ı muaşeret kurallarının uygulamasında yapmacılık şekilcilik gösteriş değil içtenlik ve saygı temel kuraldır. Saygı ve nezaket daima gösterişten uzak olmalıdır. Yapmacık davranışlar insanı itici gösterebilmektedir. Aşırı nezaket göstergesi de görgsüzlük kabul edilir. Yapmacık nezaket insanı komik durumlara düşürür. Saygı daima karşılıklıdır. Saygı ve değer görmek isteyen kişi, önce kendisi başkalarına karşı saygılı ve nazik olması gerekir. Başkasına saygı göstermeyen kişi kendisi de saygı göremeyecektir. Gerçek saygı, içten gelen duygunun davranışsal halidir.

Kuşkusuz insanlar adab-ı muaşeret kurallarını bilerek görgülü, terbiyeli, kibar ve nazik olarak dünyaya gelmezler. Her insan bu kuralları ailede, akrabalarında, okulda, yakın çevresinde öğrenerek yetiştir ve bu öğrenme yaşam boyu devam eder. Bir kişinin nerede nasıl davranacağını, nerede ne giyineceğini, nasıl yemek yiyeceğini bilmesi önemlidir. Bunları bilmemek eksiklik olarak kabul edilir. Bu kuralları yeni nesillere aktarmak ailenin, okulların, öğretmenlerin, akrabaların, yakın çevrenin görevi olmalıdır. Bu konuda herkes üzerine düşen vazifeyi yerine getirebilmeli toplumun zarar görmemesi için elinden geleni yapmalıdır. Bunun bir insani görev olarak algılanması da sağlanmalıdır.

Adab-ı muaşeret kurallarını bilen ve kurallara uyan kişiler her zaman toplumda avantajlı kesim olmuştur. Bu kişiler her zaman her yerde sevgi saygı ve itibar görmenin dışında herkes ile kaliteli ilişki ve iletişim kurabilirler. Toplumsal yaşamda uygar bir insan olmanın yolu adab-ı muaşeret kurallarına uymak olduğu unutulmamalıdır. Davranışları doğru olan kişiler “görgülü” ve “terbiyeli”, uygunsuz olan kişiler “görgüsüz” ve terbiyesiz” olarak nitelendirilirler.

Sosyal yaşamda görgü kurallarına uymamanın yasal bir zorunluluğu ve yaptırımı bulunmamaktadır. Ancak şu da bir gerçektir ki toplumdaki huzur sadece hukuk kuralları ile dizayn edilememektedir. Bu kurallara uymayan kişiler toplumda ayıplanarak dışlanır. Sosyal bir varlık olan insan toplum içinde yaşamaya mecbur olduğundan bu kuralları da öğrenmesi ve hayatına entegre etmesi de bu konuda önem arz etmektedir.

Adab-ı muaşeret kuralları yöresel olmakla beraber aynı zamanda evrensel olan kurallardır. Örneğin kadının tokalaşmak için el uzatmadan erkeğin el uzatması uygun bir davranış değildir. Sosyal yaşamda ilk önce elini uzatma hakkı kadına verilmiştir ve dünya genelinde bu şekilde kabul görmüştür.

Bir ülkede uygun olarak görülen bir davranış başka bir ülkede büyük saygısızlık ve görgüsüzlük olarak kabul edilebilir. Örneğin ABD’de tabakta yemek bırakmak nezakettir fakat diğer birçok ülkede kabalık olarak değerlendirilir. Japonya’da makarnayı höpürdeterek yemek beğeni göstergesi iken diğer ülkelerde ayıp karşılanmaktadır. Bundan ötürü ülke ziyaretleri yapılmadan önce oranın adetlerini öğrenmek hem gereklidir hem de büyük avantaj sağlar. Türkiye sınırları içinde bile bir vatandaşın selam ve hitap biçimi köyde farklı, kentte farklıdır. Genel olarak adab-ı muaşeret kurallarının temel prensibi nabza göre şerbet vermektir yani bulunduğunuz yere uyumlanmaktır.

Türk toplumunda uygulanan adabı muaşeret kuralları sosyokültürel açıdan Orta Asya'dan gelen Türk-Şamanlık; 10. Yüzyıldan itibaren Müslümanlık; Tanzimattan itibaren Batı ve özellikle Fransız örf adetlerinin etkisiyle biçimlenmiştir. Bundan ötürü Türkiye de yaşayan insanların davranışı biçimsel olarak Türk-İslam-Batı sentezidir (Akgündüz&Öztürk,1999).

Teknoloji geliştikçe ve yaşam tarzlarımız değiştikçe adab-ı muaşeret kurallarını da yeni dünya düzenine uygun hale getirmek gerekir. Dostoyevski “ Karıncalar karınca yuvasının kurallarını bilir, bal arısı arı kovanının kurallarını bilir, fakat insan, insan toplumunun kurallarını bulamamıştır” diye ifade etmiştir. Birbirimize zarar vermeden ahenkle düşen kar taneleri gibi, birbirimizi rahatsız etmeden yaşamanın mümkün olabildiği, nezaket kurallarını, içinde bulunduğumuz sistem bize kısmen unutturmuş olsa da “ toplumsal huzurumuz neden kayboldu “ Neden mutsuzuz ?” diye düşünmeye başladığımız anda kendini bize hatırlatmaktadır.

Nezaket proaktifliktir. Hukukta bir haksızlık yaşanır ve sonucunda hakkınızı ararsınız, nezaketli davranarak ise olay yaşanmadan önlem almış olursunuz. Nezaket kuralları birbirimize duyduğumuz saygıyı vurgulayan kurallardır. Sağlıklı bir toplum, bireylerinin saygılı davranan insanlardan oluştuğu toplumdur. Toplumsal ve bireysel huzurun garantörü olan bu kuralların kaybolduğu toplumda gerileme de başlamış demektir.

Adab-ı muaşeret kurallarının toplumsal huzuru ve düzeni sağlamasında ki en önemli fayda olaylar karşısında aynı kurallara uyan insanların arasında daha sıcak ve sağlıklı ilişkilerin kurulmasını sağlamasıdır. Bu kurallara uymayan kişilerde toplumun tepkisi ile karşılaşması kaçınılmaz olabilir.

Adâb-ı muaşeret kaidelerini anlatan çok sayıda ayet Kur'an-ı Kerim'de de yer almaktadır. Bir insanın nasıl konuşması gerektiğinden, nasıl misafir ağırlaması gerektiğine kadar birçok detay verilmektedir. Ayrıca toplumun huzurunu bozan yalan, dedikodu, koğuculuk, anne babaya saygısızlık, boş işlerle uğraşma, hırsızlık, hayvanlara ve doğaya zarar verme gibi birçok ahlaki konuya yasak getirilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in insanlığa öğrettiği ahlak bütün zamanları ve mekânları kapsayan evrensel hayat düsturlarını ifade etmektedir. İnsan en güzel şekilde yaratılmıştır ve ondan en güzel şekilde davranması beklenir.

Nezaket kurallarını öğrenerek kültür haline gelmesi demek, bu anlayışın herkesçe benimsendiği ve buna uygun davranışların herkesçe gösterildiği bir ortamın oluşması

demektir. Nezaket kültürü aslında bir birikimi ifade etmektedir ve dolayısıyla geçmiş ile güçlü bir bağı vardır. Ancak bu kültür müdahale edilemez ve kendi haline bırakılabilir bir şey olduğu anlamına gelmemelidir. Kültür oluşturulabilir, değiştirilebilir ve geliştirebilir, yani yönetilebilir bir süreçtir. Nezaketi öğrenmenin kültürün bir parçası olduğu bu değişimi zorunlu hale getirmektedir. Bunun için ciddi bir liderlik, gayret ve çaba gerekeceğine şüphe yoktur. Günümüz lider yöneticileri öncelikle her kesimi bu değişime ikna etmek, inandırmak ve sabırla gerekli tüm aşamaları izlemeleri ve takip etmeleri gerekmektedir.

Adab-ı muaşeret ile ilgili yazılı ilk eserlerden biri, Mısır'ın Orta Krallık kurallarına (MÖ 2040-1782) ait olan "Ptahhotep'in Öğretileri" olarak kabul edilir. Bu eser, sosyal davranış ayrıntılarını ele alan bir öğüt kitabıdır. Eski Mısır'daki Sebaty Metinleri'nin başyapıtlarından biri olan Ptahhotep'in öğretileri Eski Krallığın 6. Sülalesi döneminde yazılmış olduğu düşünülmektedir. Fakat elimize ulaşan nüshaların Orta Krallığın 12. Sülalesi döneminde (MÖ 1991 –1802) yazıldığı bilinmektedir. Eski Mısır düşünce ve ahlakının ana hatları ile bir özeti görünümünde olan metin, değerli bilgiler sunmaktadır. Metin, görevini bırakmanın eşiğinde olan ve görevini oğluna vermek isteyen yaşlı vezirin özelde oğluna genelde toplumun yönetici sınıfına nasihatleridir. Ptahhotep'in Düsturları'nın temel amacı oldukça pratik ve pragmatiktir, çünkü okuyucuya hayatta ilerlerken hem kişisel hem de finansal olarak başarılı olmada yardımcı olmak için tasarlanmış davranış kuralları sağlamaktadır. (Erman 2015). Batı dünyasında ise görgü kuralları konusunda en eski eserlerden biri, Desiderius Erasmus'un 1530'da yazdığı "De Civilitate Morum Puerilium" (Çocukların Görgü Kuralları Üzerine) adlı kitaptır. Bu eser, kişilere hitap eden görgü kuralları kitabı olarak Avrupa'da büyük bir etki oluşturmuştur. Erasmus bu kısa eserini soylu sınıfının bir temsilcisi olan bir prensin eğitimi için yazmıştır. Bu çalışma daha sonra bütün erkek çocukların eğitimi için kullanılmıştır. Eser o günün şartlarına uymayan fakat günümüz dünyasının davranış kalıplarını içeren ve temelini atan birçok öge bulundurmaktadır. Uygar ve barbar ayrımını en net ifade eden kitaptır (Elias, 2004).

Araştırmanın Konusu

Bu çalışma kültürel değerlerin yıkılmasına ve yok olmasına sebebiyet veren hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte unutulmaya yüz tutmuş adab-ı muaşeret kurallarının

okullarda verilecek olan eğitimlerle yeniden gündeme getirilmesi hakkında iletişim fakültesi öğrencilerinin görüşlerini konu edinmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu tez, adab-ı muaşeret kurallarının günümüzde bilinilirliğini inceleyerek bireyler ve toplumlar arası ilişkilerde saygı, nezaket ve ahlak anlayışının sürdürülebilirliğine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Alan yazın incelendiğinde adab-ı muaşeret konulu çalışmalara erişilmiş olursa bile iletişime olumlu katkıları yönünde yetersiz oldukları kanısına varılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın alanında ilk olma niteliği göstermesi ve alana yönelik gerçekleşecek olan sonraki çalışmalara da yol gösterici olabilmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca alan yazına katkısının yanı sıra toplumda ki huzur, saygınlık, özgüven, hoşgörü ortamını korumaya yönelik yürütülecek olan çalışmalara da ilham kaynağı olabilmesi, araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Öncelikle kuramsal çatının oluşturulması için alan yazın taranmış, var olan çalışmalar incelenmiştir. Yapılan bu çalışmada betimsel tarama deseni tercih edilmiştir. Bir araştırma yöntemi olarak, mevcut durumları olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan bir araştırma desendir. Bu desen, belirli bir zaman dilimine yönelik olarak verilerin toplanıp analiz edilmesi yoluyla, ele alınan konunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesini sağlar. Araştırmada veri toplama tekniği olarak iletişim fakültesi öğrencilerine anket uygulanmıştır. Nicel değerler SPSS 26 programı ile çözümlenmiştir. İletişim fakültesi öğrencileri ile sınırlandırılan bu veri toplama tekniği ile adab-ı muaşeret kurallarının ne kadar bilindiği ve önemsendiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin iletişim fakültesinde bu dersi almak isteyip istemedikleri de sayısal verilerle ortaya konmuştur. Nicel analizde, iletiler topluluğunun doğru bir temsilinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Yüksek lisans tezi üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde iletişimde adab-ı muaşeret kuralları, ikinci bölümde çalışmanın metodolojik kısmı üçüncü bölümde sonuç yer almaktadır.

1. BÖLÜM: İLETİŞİMDE ADABI MUAŞERET KURALLARI

Çalışma kapsamında bu bölümde ilk olarak adab-ı muaşeret kavramı ve iletişimde adabı muaşeret kurallarının önemine değinilmiştir. Hemen akabinde ise telefon adabı, sosyal medya adabı, selamlaşma adabının nasıl olması gerektiği konusu irdelenmiştir. Son olarak konuya netlik kazandırmak için adab-ı muaşeret kurallarının iletişime olumlu katkıları ele alınmıştır.

1.1. Adab-ı Muaşeret Kavramı

İçtimaî yaşayış bilgisi ve usulleri ile görgü kuralları olarak tanımlanmaktadır. Adâb-ı muâşeret kuralları toplum içerisinde insanların daha nezih bir şekilde yaşamalarına imkân tanır ve kişiyi toplum içerisinde yüksek ve saygın bir seviyeye ulaştırır (Andreas, 1942). Bu bağlamda âdâb-ı muaşeret kişinin nezaket kurallarını içselleştirmesidir. İnsanların hareketlerinde ölçülü olmasını sağlayan ve nerede nasıl davranması gerektiğini öğreten kurallar bütünü olarak değerlendirilebilir. Adâb-ı muâşeret kavramı Osmanlılar'da Batılılaşma döneminde daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Âdâb-ı muâşeret toplumun dinamiklerinden beslenerek zaman içerisinde oluşmuş kurallarıdır. Dolayısıyla her toplumda farklı olabilir. Adâb-ı muâşeret kaideleri ticaret, savaş, göç, din değişikliği gibi birçok faktörden etkilenebilir.

Adâb-ı muâşeret kaideleri toplumlarda insana verilen değerink takdiridir. Adâb-ı muâşeret kurallarını uygularken başkalarını kırmadan, incitmeden, ezmeden, minnet hissi uyandırmadan, benlik duygusunu öne çıkarmadan, abartmadan uygulanması beklenir (Cheadle, 1875). Âdâb-ı muâşeret kaideleri her zaman her koşulda aynı kalmamakta kısmen veya tamamen değişebilmektedir.

Türkler Müslüman olmadan önceki hayatlarında görgüye çok önem vermişlerdir. Obalardan meydana gelen göçebe Türk boyları insan ilişkilerini düzenleyen ciddi görgü kuralları geliştirmişler ve uygulamışlardır. Diğer adına töre dönen bu davranışlar toplumda uyulan kurallar olmuştur. Müslümanlığa geçiş yaptıktan sonra dine uymayan kuralları hayatlarından çıkarmışlar uyanları ise iyice pekiştirmişlerdir (Duru, 2005). Osmanlı Devleti'nin kurulma aşamasından İstanbul'un fethine kadar devam eden süreçte örf ve âdetler daha çok Türk devletlerinden miras olarak alınmıştır. İstanbul'un fethinden sonra bunlar giderek değişmiş bazı farklılıklarla Lâle Devri'ne kadar gelmiştir. III. Ahmed zamanında âdâb-ı muâşeretle önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. II.

Mahmud döneminde ise toplum yavaş yavaş alafrangalığa ilgi göstermeye başlamıştır. Nitekim XIX. yüzyıldan itibaren âdâb-ı muâşeret büyük ölçüde Avrupa muâşereti üzerinden tanımlanmıştır. XIX. yüzyıl öncesinde daha çok üst sosyal sınıf için yazılan âdâb-ı muâşeret kitapları bu yüzyıldan itibaren halk için de yazılmaya başlanmıştır. Âdâb-ı muâşeret eğitimi II. Meşrutiyet döneminde ders olarak okutulmaya başlanmıştır. 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Eğitimde Birlik Yasası) ile eğitimde standartlaşmaya gidilmiştir. Bu süreçte adab-ı muâşeret dersleri, ayrı bir ders olmaktan çıkarılmıştır (Koçer, 1992). 2000 yıllarından itibaren iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim, küreselleşme, sosyal medya uygulamalarının giderek yaygınlaşması yeni muâşeret kaidelerinin oluşmasına zemin hazırlamış dijital dünyada da uyulması gereken görgü kuralları gündeme gelmeye başlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren temel eğitim kademesinde yeniden “görgü kuralları ve nezaket dersi” ortaöğretim kademesinde ise “âdâbı muâşeret” adıyla dersler koymuştur. Bu derslerle öğrencilere çeşitli durumlarda uyulması gereken ve yazılı olmayan toplumsal kuralların öğretilmesi, böylece beşerî ilişkilerin güçlendirilmesi ve sosyal hayatın kolaylaştırılması planlanmaktadır (Gündüz, 2023).

1.2. Adabı Muâşeret Kurallarına Uymanın Gereklilikleri

Ağaç yaşken eğilir. Hiçbir çocuk sosyal ya da anti sosyal olarak dünyaya gelmemektedir. Ayrıca insanlarla beraber olma güdüsü yaşamın ilk yıllarından itibaren gelişir. Toplu halde yaşama hayvanların büyük bir çoğunluğunun ortak özelliği olmasına karşılık toplumsal davranış insana özgüdür (Yazvuzer,1996).

Toplumda, kişisel olarak hoşumuza gitmeyen kişilere nasıl davranacağımıza karar vermek, nezaket kuralları ve bu kuralların zorunlu kıldığı küçük formaliteler ve görgü kuralları olmasa, çoğu zaman aşırı derecede zorlayıcı olabilirdi (Hartley, 1860).

Günden güne artan suç oranları karşısında reaktif (suçlar meydana geldikten sonra aydınlatmaya yönelik) nitelikte bir yaklaşım yetersiz kalmakta ve toplumun beklentisini karşılamamaktadır. Reaktif mantık yerine proaktif (suçlar meydana gelmeden nedenlerini tespit ederek önlemeye yönelik) bir mantığın topluma yerleşmesi gerekmektedir (Karakaya & Gültekin, 2011).

Adab-ı muâşeret kuralları insanların birbiriyle iletişimi ve etkileşimi sonucu ortaya çıkan kurallardır. Hiçbir adab-ı muâşeret kuralı toplumun tarihinden, medeniyetinden kültür ve

uygarlık birikiminden bağımsız değerlendirilmemelidir (Atalay, 2013). İnsan içinde bulunduğu toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi başarılı iletişim kurabilmesi ile mümkündür. Bu sebeple insanların kişiliklerin gelişmesi ancak adab-ı muaşeret kurallarına uyularak sağlanır. İnsanların dışsal başarısı maddi anlamda elde ettikleri ve kazandıkları ile sağlanırken, içsel başarı da hoşgörü, adalet, cesaret, zarafet gibi erdemler ile elde edilir. Bu erdemlere sahip olmadan maddi başarıları elde etmek insanı felakete götürebilir. İnsanın özünde iyilik duygusu vardır ve insan yaşamı boyunca bu duyguyu beslemelidir. Bu yaratılışa ters bir tutum benimsediğinde kendi mutsuzluğun da mimarı olur. İnsanın öncelikle kendi iç mutluluğunu temin etmek içinde her zaman her şart ve koşulda zarif, kibar ve asil olmayı hedef edinmelidir.

Toplum belirsiz bir terimdir; çok şey ifade edebilir veya hiçbir şey ifade etmeyebilir. Bir mağarada tek başına yaşamıyorsa, insan toplumun üyesidir ve bu nedenle "En İyi Toplum" terimiyle ne anlaşılması gerektiğini ve otoritesini neden tanıması gerektiğini bilmelidir (Port, 1922).

Modern toplum ve adab-ı muaşeret arasındaki ilişki, toplumsal düzenin kurulması ve sağlanması, bireyler arası iletişimin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ve tabi ki uygar bir yaşam ortamının oluşturulması açısından oldukça önemlidir (Değirmenci, 2019).

İnsanoğlunun toplumun seviyesine ulaşmak için geçirdiği aşamalardan en önemlisi uyma davranışıdır. Gerçek uyma davranışı da benimseme olarak belirtilebilir. İnsanlar toplumda adab-ı muaşeret kuralları uygulanmaya başladığında toplumdan dışlanmamak için benimseme ihtimali yüksektir denebilir (Özodaşık, 2012). Bireyin davranışlarını kendi kişiliği olduğu kadar çevresi de etkileyebilir. Çevredeki diğer kişilerin bireyin davranışlarını etkilemesi bireyin davranışlarını toplumsal kılar (Onal, 1997). İletişimde bulunduğumuz kişiler, üzerlerine bıraktığımız etkiye göre doğru orantılı olarak bize karşılık verirler. İnsanlar üzerinde bıraktığımız olumlu izlenimler olumlu duygulara ve olumlu davranışlarına, olumsuz izlenimler ise olumsuz davranışlara sebep olmaktadır. İletişimde bulunduğumuz kişilere bize nasıl davranacakları konusunda izin veririz. Hayatta başarıyı yakalamak, iletişim kurduğumuz insanlardan sevgi, saygı ve anlayış görmek için uymamız gereken sosyal hayata dair davranış kuralları vardır. Bu kurallar aynı zamanda iç huzuru temin eden, öz saygı ve özgüveni de tesis eden son derece önemli kurallardır. Sözlü ve yazılı iletişim biçimi insanın iç dünyasının tezahürüdür. İnsanın kendisi ile algısı ve kendi değerlendirmesi bu sayılan unsurlarla görünür hale gelir. Başka

insanlara karşı gösterilen nezaket ve saygı insanın kendine verdiği değerin ifadesidir. İnsanlar kendilerine duydukları saygıdan aldıkları terbiyeden dolayı insanlara zarif ve saygılı davranır. Toplumun alt kesiminde çalışan insanlara saygısızca davranan, küçümseyen sonra da başka insanlara olabildiğince kibar davranan insanlara zarif ve saygılı demek mümkün değildir. Günümüzde saygısızlık, patavatsızlık insanları hiçe saymak özgüven gibi lanse edilse de bu tarz davranışlar sergileyen insanlar hiçbir zaman hiçbir yerde değer görmemektedir.

Toplumun yüzlerce yıldır tecrübe ettiği ve genel kabul gören zarif insan davranışları şu şekilde sıralanabilir; sözleri ve davranışları ile başkalarını rahatsız etmeyen, samimi ve güler yüzlü, reddederken kibar kalmayı bilen, ölçülü ve duyarlı olan , empati yapabilen, dinlemeyi bilen, ölçülü haller ve gösteriştan uzak durması ile dikkat çeken, teşekkür etmeyi bilen ve teşekkürü kimseden esirgemeyen, kibirli olmayan, gerektiğinde özür dilemeyi bilen, insanları yerli yersiz eleştirmeyen, kabalıktan kaçınan, kıskanmayan, vakar sahibi, sır saklayabilen, sabırlı, alınganlık göstermeyen, utanmayı bilen, tutarlı ve kararlı, adil olabilen, hırs ve gayreti ayırt edebilen, dedikodu yapmayan, yalan söylemeyen (Okur, 2018).

Toplumsal düzeni sağlayan adab-ı muaşeret kuralları; bir yandan insanların özgürlüklerini, bir yandan da onların özgürlüklerini başkaları adına kısıtlar. İlişkilerin uyum içerisinde devam etmesi toplumun huzuru bakımından son derece önemlidir. Tarihte en ilkel toplumlarda bile toplumsal ilişkilerin belli bir düzen içerisinde sürdüğü görülür. İnsanların toplum içinde göstermek zorunda oldukları davranış kodları vardır ki bunlara sosyal norm denir. Bu normlar standartlaşmış, hayatı düzenleyen yol gösterici davranış şekilleridir. Bu kurallara aykırı hareket tepkilere yol açmaktadır (Erten, 1962). Bu tepki hukuki düzenlemelerden kaynaklanıyorsa hukuki yaptırım olarak ortaya çıkmaktadır. Adabı muaşeret kurallarından kaynaklanıyorsa ayıplama, kınama, dışlama gibi sosyal yaptırım olarak ortaya çıkmaktadır (Altınöz Tutar & Bayraktar, 2002). Resmi ve sosyal hayatta kişi ne kadar şık ve güzel giyinirse giyinsin saygılı kibar ve nazik davranmayı bilmiyorsa o kişinin saygı, görgü ve nezaketi eksiktir denebilir. Bu da onun toplumdan dışlamasına neden olabilir. Kişinin toplumsal kurallara uyması ve ona uygun davranması insanın sosyal varlık olmasının gereğidir. Toplum içerisine girildiğinde insanlar birbiri hakkında bilinçli veya bilinçsiz bir önyargı oluştururlar. İnsanlarla tanışırken ilk izlenim oluşturmada adab-ı muaşeret kurallarının bilmek ve uygulamak

insanı avantajlı duruma getirmesi beklenir. Bu kuralları bilen kişilere karşı daima pozitif bir yaklaşım gösterilmektedir. Nezaket ile yürütülen bir iletişim ile çok şey başarılabilir. Olumlu iletişim insanı iyi bir ruh haline sokabileceği gibi sohbet için de güzel bir atmosfer oluşturabilir. En olumsuz durumlar olumlu durumlara dönüşebilir. İletişimde bir konuşmayı bir tepki izlediğinde karşıtlık ilkesinden söz edilir. Bir konuşmada birini överseniz mutlulukla karşılık verecektir. Onu eleştirirseniz tepkisi öfke ya da reddetmek olacaktır. Karşıtlık ilkesi genellikle sözlü iletişim için geçerlidir. Sohbeta nezaket katarsanız, karşılığını aynı şekilde almanız beklenir. Nezaket birçok şeyi kolaylaştırdığı gibi itibarı da artırmaktadır (Lipp, 2022).

Okullarda verilen eğitim öğretimin amacında öğrencilere istendik yönde davranışlar kazandırmak vardır. Bu amaca ulaşmak için eğitim öğretim faaliyetlerinin kaliteli olması gerekir. Öğrencileri psikolojik ve sosyal yönden destekleyebilmek, hayata karşı hazırlamak öğretmenlerin misyonudur. Çocukları ve gençleri hayata hazırlarken toplumda kabul görmeleri, dışlanmamaları için sosyal davranış kurallarının da öğretilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bir çocuk veya genç bir matematik sorusu çözemediği için toplumdan dışlanmayabilir ama, nerede nasıl davranacağı öğretilmemişse hayatı boyunca sıkıntı yaşayacaktır (Atak, 2020).

Son zamanlarda yaşanan şiddet olayları, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığında ki artış, kendine ve başkalarına zarar verme, hukuka aykırı davranışlar, rahatsızlık verici hareketler, büyüklere saygısızlık tüm toplumu huzursuz etmekte ve kaygılandırmaktadır. Bunun en büyük sebebi ise temel insani değerlerin yeni kuşaklara aktarılmamasıdır. İçinde bulunan bu olumsuz gelişmeler insanca yaşamının geleceğini tehlikeye sokmaktadır (Tezcan, 2018).

Fransız eğitimci ve düşünür Andre Comte-Sponville Büyük Erdemler Risalesi'nde nezaketi ilk erdem olarak ele almakta ve nezaketi, tüm erdemlerin kökeni olduğunu belirtmektedir. Ona göre “ Nezaket yeryüzünde ki cennettir”. Grigoriy Petrov'un “Beyaz Zambaklar Ülkesinde “kitabı Finlandiya'nın eğitim kültür ve toplumsal kalkınma sürecini anlatan insanlara ilham veren bir eserdir. Bu kitap Finlandiya'nın bataklık bir ülkeden, ileri bir toplum haline nasıl geldiğini anlatır. Eğitim, kültür ve bireysel çabanın toplumdaki olumlu katkılarına dikkat çeker. Kitap, toplumların kalkınmasının temelini eğitim olduğunu savunur. Eğitimden bahsederken, ahlaki ve kültürel eğitimin esas toplumu şekillendirmede önemli rol oynadığını belirtir. Türkiye'nin modernleşme sürecinde bu

kitap rehber kaynak olarak kullanılmıştır. Köy enstitülerinin kurulması ve eğitim reformlarının yapılmasında eserin etkisi ve katkısı olmuştur. Türkiye’de "Köy Enstitüleri" hareketi gibi girişimlerin ardındaki fikirlerden biri, Petrov’un bu kitabında vurguladığı aydınlanma anlayışıdır. Kitap, bireyin sorumluluğunu vurgulamaktadır. Toplumun kalkınmasında herkesin bir rolü vardır ve herkesin kendi kapasitesi dâhilinde katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir. Finlandiya gibi o dönemde az nüfuslu ve doğal kaynakları sınırlı bir ülkenin, eğitim ve kültür reformlarıyla nasıl bir dünya modeline dönüştüğünü gösterir. Eser bütün insanlığın kalkınması için gerekli olan değerleri dile getiren önemli bir kaynaktır. Eskinin kaba saba, insani davranışlardan uzak, bunalımlı, insan ilişkileri berbat nesli, yerini nezaketli, insan haklarına saygılı bir nesle bırakır. Saygı ve nezaket daima karşılıklıdır. Tarih boyunca insan ilişkilerinde temel kural “Kendinize nasıl davranılmasını istiyorsanız, başkalarına da öyle davranınız” olmuştur. “Kimlik ve imaj oluşturma sürecinde adab-ı muaşeret kuralları, bireylerin sosyal katılımlarında olumlu bir iz bırakması ve saygı duyma bakış açısıyla büyük önem taşır (Dalkılıç, 1932). Adab-ı muaşerete uygun davranmak, bireyin ilk izlenimlerinde daha güvenilir, saygın ve profesyonel olarak algılanmasını sağlar. Toplumun benimsediği uygun davranışlar, bireyin daha kolay sosyal kabul görmesine yardımcı olmaktadır. Bu, bireyin sosyal çevresi ile uyum içinde olmasını ve olumlu bir imaj geliştirmesini sağlamaktadır. Adab-ı muaşeret, bireyin kişiliklerini ve biçimlerini şekillendiren bir durumdur. Görgü kurallarına uygun davranışlar, bireyin kendine olan güvenini arttırmakta ve kendini ifade etme biçimini olumlu yönde etkilemektedir. Adabı muaşerete uygun davranışlar, etkili bir iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurmanın temel taşlarıdır. İnsanlar, kibar ve görgülü kişilerle paylaşım yapmayı tercih etmektedirler. Adab-ı muaşereti benimseyen bireylerin, toplum içinde daha saygın ve itibarlı bir konumda oldukları öne sürülmektedir. Bu da bireylerin sosyal hayatlarının ve toplumdaki yerinin güçlenmesinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Adab-ı muaşeret, bireyin kimliği ve imaj oluşumunda temel bir rol oynar. Görgü kuralları, bireyin kendini daha iyi ifade etmesine, olumlu bir izlenim bırakmasına ve sosyal alanda saygın bir yer edinmesine yardımcı olur. Kimlik ve imajın güçlü temeller üzerine inşa edilmesi, adab-ı muaşeretin bir yaşam formülü haline getirilmesiyle mümkün olması beklenmektedir.

1.3. Türkiye’de Adabı Muaşeret Kurallarının Zayıflama Süreci

Osmanlı döneminde adab-ı muaşeret kuralları, geleneksel Türk-İslam kültürünün etkisiyle şekillenmiştir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte modernleşme, toplumsal yapıda önemli değişimlere yol açmıştır. Bu süreçte, geleneksel görgü kurallarının yerini, Batı kültürüne ait protokol ve nezaket kuralları almıştır. 20. yüzyılda kırsal alanlardan kentlere yoğun göçler yaşanmaya başlamıştır. Bu durum, geleneksel aile yapısını etkileyerek bireylerin birbirleriyle olan etkileşim biçimlerini değiştirmiştir. Kırsal kesimlerde hâkim olan geleneksel adab-ı muaşeret kuralları, kent hayatının hızlı temposunda uyumsuz hale gelmeye başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra, geleneksel görgü kuralları, yerini Batı’dan alınan modern sosyal davranış kurallarına bırakmıştır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, farklı kültürlerden gelen davranış kurallarını Türk toplumuna taşımıştır. Bu durum, daha evrensel ya da global görgü kurallarının benimsenmesine yol açmıştır. Örneğin, aile içindeki hitap şekilleri, selamlaşma, ziyaretler, davetler veya misafir ağırlama gibi gelenekler değişime uğramıştır (Kongar, 1985). Eski adab-ı muaşeret kuralları yeni nesillere aktarılamadığı tespit edilmiştir. Bundan ötürü yeni gelen nesil bu kuralların varlığından haberi olmadan toplum içinde yaşamaya başlamıştır. Bu durum toplumun kalitesini düşürdüğü gibi, şiddetin, saygısızlığın ve sevgisizliğin artmasına neden olmaktadır. Modernleşme süreciyle birlikte bireysel özgürlükler ön plana çıkarılmaya başlanmıştır. Geleneksel adab-ı muaşeret kurallarının bazıları, bireylerin özgürlük alanını daralttığı düşünüldüğü için haksız bir ithama uğratarak toplum tarafından unutulması sağlanmıştır. Örneğin, gençlerin aile büyüklerine davranışlarında katı kurallara bağlı kalmak yerine, daha rahat ve bireysel bir iletişim tarzı benimsemesi bu değişimin bir göstergesidir. Bu davranışların aile içi şiddeti azalttığı, huzuru artırdığı göz ardı edilmeye başlanmıştır. Değişen ve zayıflayan kurallara örnek vermek gerekirse; eskiden "Hürmet ederim", "Ellerinizden öperim" gibi ifadeler yaygınken, bugün daha sade ve günlük ifadeler "Merhaba", "Nasılsın?" kullanılmaktadır. Küçüklerin büyüklerin ellerini öpme adeti, genel olarak azalmıştır. Yine bu adet büyük ve küçük arasında ki sevgi ve saygının temelini oluşturmaktadır. Oysaki hiçbir gencin elini öptüğü büyüğüne karşı ileri derece saygısızlık yapmaması olağan bir durumdur. Eskiden misafirlik, Türk toplumunun merkezinde yer almakta, misafire çok önem verilmekte ve büyük bir hazırlık gerektirmekteydi. Bugün ise bu gelenek daha sadeleşmiş, hatta yerini dışarıda buluşma alışkanlıklarına bırakmıştır.

Giyim konusunda ise toplumsal beklentiler daha özgür hale gelmiştir. İnsanlar sokağa çok daha özensiz kıyafetler ile çıkmaya başlamıştır. Geleneksel adab-ı muaşeret kuralları, kadın ve erkek arasındaki mesafeye büyük önem vermiştir. Kadınlar ulaşılamaz ve kıymetli kabul edilmiştir (Bağışlar, 2020). Adab-ı muaşeret kuralları, Türk toplumunda tamamen kaldırılmış değildir; ancak geleneksel kuralların yerini, modern görgü kuralları almıştır. Bu kurallarda ne yazık ki toplumun her kesiminde bilinmemektedir. Bazı kurallar yerel bağlamını korurken (örneğin bayramlaşma gelenekleri), bazıları tamamen unutulmuştur. Türk toplumundaki bu zayıflama veya değişim, toplumsal modernleşme, bireyselleşme ve globalleşmenin etkisiyle doğrudan ilişkilendirilebilir. Yeni nesiller için, bu kuralların yeniden yorumlanması ve toplumun ihtiyaçlarına uygun şekilde güncellenmesi, toplumsal huzurun sağlanması için önem arz etmektedir. Adab-ı muaşeret kuralları modern yaşama hızlıca entegre edilerek, nezaket ve saygıya dayalı iletişim kültürü toplumun her alanına hızlıca yayılması faydalı olacaktır.

1.3. Sosyal Davranışta Kültürel Farklılıklar

Sosyal davranış kuralları insan ilişkilerinin yazılı olmayan yasaları olarak tanımlanabilir (Demirkaya, 2013). Sosyal davranış kurallarının evrensel olduğu düşüncesi bütün kuralların bütün ülkelerde geçerli olduğu anlamına gelmemektedir. Her ülkenin din ve inanç sistemleri, ahlak kavramı, ayıp kavramı görgü ve nezaket anlayışları örf ve adetleri farklı olduğundan bu hal sosyal davranış kurallarına da yansımaktadır. Örneğin Almanya da bir beyefendiye hitap ederken soyadının önüne bay kelimesi getirilmelidir. Toplum içinde öpmek, hatta annenin çocuğunu öpmesi bile yadırganmaktadır. Trafik kuralları asla ihlal edilmemektedir. Sokaklara çöp atılmamaktadır. Bahşiş çok önemsenmekte ve mutlaka verilmektedir. Zaman konusunda çok hassas davranmaktadırlar. İngiltere’de gerek el öpmek gerekse ilk tanışma dışında el sıkışmak yaygın değildir. İnsan ilişkilerinde kibar olmaya ve mesafeli davranmaya çok önem verirler. Kişilere bulundukları pozisyon ve mevkilere göre hitap edilmektedir. Bahşiş verilmemektedir. Herkesin içinde giyilen bir elbiseye ya da herhangi bir yiyeceğe iltifat etmek kabalık sayılmaktadır. Latin ülkelerinde ise misafirler hem geldiklerinde hem de giderken ellerini tek tek sıkmak çok önemsenmektedir. İspanya da öğle uykusu arasında kimse aranmaz ve ziyaret edilmez. El sıkışmak ve öpmek yoktur ama erkekler kucaklaşabilirler. Evde verilen davetlere yarım saat geç gitmek kibar bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bahşiş doğal

karşılanmaktadır. Kuzey Afrika ülkelerinde insanlar misafirperverdir. Hem cinsler arası öpüşmek ve sarılmak normal karşılanmaktadır. Zamana riayet etmek gibi çok önemli değildir. Parmakla yemek yemek yaygındır buna karşın konuklara çatal bıçak kaşık servis edilmektedir. ABD 'de kadınlar toplumda önemli bir yere sahiptir ve yasalarla korunmaktadır. Her alanda rahatlık daima ön plandadır. Misafire özel ilgi gösterilmez. Tabakta yemek bırakmak kibarlık kabul edilir. Dostlar hemen ziyaret edilmez davet etmeleri beklenir. Fransa'da kadınların elini öpmek önemlidir. El sıkışmak doğaldır. Zamana riayet ederler. Ekmek bıçak ile kesilmez el ile koparılır. Yunanistan'da el sıkışmak, öpüşmek, samimi davranmak normaldir. Dini kurallar önemsenmektedir. Trafik kurallarına pek uyulmaz. Bahşiş yaygındır. Portekiz ve İsviçre'de ayakkabılar iyice temizlenmeden ziyaretlere gidilmez. İtalya'da bahşiş zaten olmalıdır. Misafirlere hemen işten söz edilmez. Önce sağlık durumu ve çocuklar sorulması gerekir. Rusya'da hiyerarşi son derece önemlidir. Japonya'da el sıkışma ve öpüşme yaygın değildir. Yaşlıya hürmet çok fazladır. İlk önce yaşlı kişi selamlanmalıdır. Kadınlar çok fazla göz önünde değildir. Sürekli teşekkür eder ve gülümserler. Bahşiş zarf içince verilir. Çiğ balık temel gıdalarıdır. Eve girerken ayakkabılar çıkarılır. Misafirlikte evden çıkarken ev sahiplerine sırt çevrilmez geri gidilerek çıkılır. Her ne kadar ülkelere göre davranış kalıpları birbirinden ayrılrsa da temel kabul görmüş kurallar çoğunluktadır (Demirkaya, 2013). Ayrıca kurallarda kültürlerden gelen farklılık olsa da nezaket ilkesi bütün milletler arasında aynıdır (Martine, 1852).

1.5. İletişimin Matematiği ve Tanımı

Albert Mehrabian bir iletinin toplam etkisinin %7 sözel iletişim (sözcükler) , %38 Ses (yükseklik, ton, ritim) %55 beden hareketleri olduğunu bulmuştur. Beden dili sözlü iletişimden daha inandırıcı olmaktadır. Sözsüz iletişimde kültürler arası farklılıklar daha azdır. Söz konusu iletişim olunca beden dilini doğru kullanmak büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı bir iletişim için söylenenler ile hareketlerin uyum içinde olması gerekir. Bu ikisi arasında tutarsızlık olursa güvensiz ve samimiyetsiz biri gibi algılanmaktadır. Etkili bir iletişim kurmak için beden dilini doğru kullanmak çok önemli olmakla beraber bunu sağlamanın yolu da adab-ı muaşeret kurallarının içinde yer alan oturma, kalkma, yürüme, duruş, selamlama, tebessüm, tokalaşma, mesafeler, tanışma, tanıştırma gibi konuların adabını iyi bilmek gerekmektedir (Dumanlı, 2017). İletişim bilgi üretme, aktarma ve

anlamlandırma süreci olarak tanımlanır (Dökmen, 2008). Araştırmalar insanların günlük yaşamda birbirlerinin ne söylediklerinden çok, nasıl söylediklerine dikkat ettiklerini göstermektedir (Mehrabian, 1971). İletişimin toplumsal ilişkilerin sağlıklı yürütülmesi açısından önemi, iletişimde gözlenen aksaklıkları gidermenin yollarını ve doğru davranış kurallarını bilmeyi de gerekli kılmaktadır (Söylemez, 2008).

İletişimde ki eşitsizliğin temel nedeni toplumsal rollerdeki hiyerarşik farklılıklardır. Toplumda insanlar sahip oldukları sıfatların anlamını yaşadıkları sosyoekonomik ve kültürel çevrenin değer yargılarına göre kabullenmektedir. İletişimde eşitsizliğe yol açan toplumsal rolleri sorgulamak ve bunun önüne geçmek gerekmektedir (Bıçakçı, 1999). Toplumda ki bu önemli sorunu çözmek için adab-ı muaşeret kurallarının sadece üst sosyal sınıfa ait olmadığı toplumun tüm kademelerinde bilinmesi ve uygulanması gerektiğini kabul etmek gerekmektedir.

İnsanlar arası iletişim başarısı için, insanın düşünüp hissettiğini karşısındakine anlatabilme becerisine sahip olması gerekmektedir. Ama bundan da önemli olan kime neyi nasıl söyleyeceğini önceden tespit edebilen hızlı bir analiz yeteneğine sahip olması beklenmektedir. Adab-ı muaşeret kurallarını bilmeden bunu başarması imkânsız gibi görünmektedir. Daha önce de bahsedilen nabza göre şerbet ilkesi bu kuralların başlangıç noktası sayılabilir.

1.6. İletişimin Özellikleri

“İletişim her şeyden önce bir ortaklık kurma aracıdır” (Işık, 2014). Bu anlatım temel bir gerçeği ifade etmektedir. İletişim, insanların ortak bir anlayış ve bağ oluşturmalarının bir yoludur. Burada "ortaklık" insanların bir konuda ortak bir zemin bulmasını ifade etmektedir. Bu, fikir birliği, duygusal bağ kurma ya da iş birliği olabilir. İletişim, sadece konuşmak ya da bilgi aktarımından ibaret değildir. Aynı zamanda insanlar arasında bir bağ sağlamak, karşılıklı anlayışlar ve iş birliği oluşturmak için kullanılan temel bir araçtır. İnsanların arasında güven, saygı ve paylaşım gibi bilgilerin geliştirilmesine yardımcı olur. İnsan yeme içme barınma gibi temel ihtiyaçlarının başlayarak, bütün ihtiyaçlarının giderilmesi için iletişim sürecini kullanmaktadır. Açlıktan ağlayan bir çocuk ile, saygınlık kazanmak için bağışta bulunan varlıklı bir iş adamının davranışını tetikleyen farklı boyutlu ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçları giderme isteği insanları iletişim kurmaya yönlendirmektedir.

İletişimin temel özelliği insan yaşamı boyunca elde ettiği birikimleri dil sayesinde nesilden nesile aktararak ve geleceğe ışık tutarak toplumların varlıklarının devam etmesini sağlamaktır (Türkoğlu, 2015). İletişim sadece konuşmak değildir. İfadelerin açık anlaşılır berrak olması gerekmektedir. Mevlana'nın söylediği gibi “ Ne kadar bilersen bil, söylediklerin karşısındaki anladığı kadardır.” İletişimde ilk izlenim oldukça önem arz etmektedir. İletişimde ilk otuz saniyenin önemli olduğu söylenebilir. İletişim iki yönlüdür ve iki tarafında aktif olması gerekir. İletişim tekrarlanmaz an içerisinde yaşanır ve biter. İletişim ailede, okulda, arkadaş çevresinde, iş ortamında, sosyal ortamda taklit ederek, deneme yanılma yoluyla öğrenilmektedir. İnsan bu konuda kendini zaman içerisinde geliştirebilir (Kılınçarslan, 2018). İletişim temel gerçeği kaçınılmaz olması ve iletişimsiz olunamayacağıdır. Sessizlik anında bile etrafa çok zengin mesajlar verilebilmektedir. Bundan ötürü adab-ı muaşeret kaidelerine göre nasıl sessiz kalmalı bu anlarda bile saygınlık ve itibar nasıl kaybedilmemeli bunu öğrenmek faydalı olacaktır.

“İletişim hem bireysel hem de toplumsal bir süreç olduğu gerçeği ekseninde sadece bireysel açıdan değil toplumsal açıdan da iletişim büyük önem sahiptir. Her şeyden önce kişi bir sorunla karşılaştığında o sorunu çözmek için muhatabıyla iletişim kurma gereksinimi duymaktadır. Toplumu oluşturan bireyler konuşma ve tartışma becerisine sahip değilse herhangi bir sorunla karşılaşıldığında sorunun insancıl ve barışçıl bir şekilde çözülmesi pek mümkün değildir.” (Işık, 2017).

1.7. İletişim Engellerini Aşma Yolları

İnsanların toplumda yaşarken göstermek zorunda oldukları davranış kalıpları vardır ki bunlara sosyal norm denmektedir. Normlar toplumda standartlaşmış yol gösterici ve sosyal hayatı düzenleyen davranış şekilleridir. Normlar insan davranışlarının başkaları tarafından nasıl değerlendirileceğinin kriterlerini belirlemektedir. İnsanın davranışlarının toplumda kabul görüp görmemesi bu sosyal normlara göre olur (Mısırlı, 2010).

İletişim engelleri iletişimin etkinliğini engelleyen faktörlerdir. Engeli ortadan kaldırabilmek için öncelikle farkına varılması gerekmektedir (Gürüz & Temel, 2014) İletişim engellerini ortadan kaldırmak için bazı yöntemlerin kullanılması önem arz etmektedir. Bu yöntemler şu şekilde sıralanabilir; Açık bir dil kullanmak, jargondan kaçınmak ve ana mesajı odaklanmak. Ağdalı ifadelerden kaçınmak. Doğru anlaşıldığından emin olmak için mesajı tekrarlamak. Aktif olarak dinlemek. Empatik iletişim kurmaya çalışmak. Mesajı alacak olan kişinin duygu dünyasını ayarlamak.

Ortalama insanlar tarafından anlaşılacak düzeyde basit bir dil kullanmak. Kültür ve bakış açısında ki farklılıkları tanıyarak ve değer vererek iletişime geçmek, gürültü gibi dağıtıcı unsurları azaltmak, alıcıyı soru sormaya teşvik ederek, açık olmayan noktaları açıklamaya çalışmak, duygusal reaksiyonlardan kurtulmak, konuşmacının duygularını ve bakış açısını anlamaya çalışmak, geri bildirim aramak, güven oluşturmak, farklı kanallar kullanmak, iletişime hazırlanmak, kültürel duyarlılığa sahip olmak, sadeleştirme, sözleri davranışlarla desteklemek, sözlü ve sözsüz iletişim arasında ki uyumazlığı gidermek, yanlış anlaşılmalara karşı iletişimi takip etmek, en etkili iletişim olan yüz yüze iletişimi daima tercih etmek (Tutar, 2023).

1.8. Konuşma ve Dinleme Adabı

İletişimde ki en önemli görgü kuralı etkili dinleme yapmaktır. İnsanları en kolay etkileme yolu dinlemektir. Dinlemek insana duyulan sevgi saygıyı gösteren etkili bir iletişim aracıdır (Aytürk, 2020). Bundan ötürü dinlemek konuşmaktan çok daha önemlidir. Konuşan kişiyi dinlemek, onun sözüne değer verdiğinizi, onu ciddiye aldığınızı göstermektedir (Alıcı, 2005). Konuşan kişinin sözü kesilmemeli, göz teması kurulmalı, gövde olarak y n m z konuşan kişiyeye dönük olmalı, kişi konuşurken başka şeyle ilgilenmemeli, dikkat verilmeli, empati kurmalı, söz kesmekten kaçınılmalı, soru sorarak anlama pekiştirilmeli, yargılamamalı,  n yargılardan kaçınılmalı, sıkıldığını belli etmemeli, dinlerken verilecek cevaba konsantre olmalıdır (Atmaca, 2017). Sevilen sayılan sözü dinlenen biri olabilmenin ilk şartı karşınızdakini dinlemektir. Etkili dinlemenin en önemli kuralı söz kesmemektir. Biri konuşurken başka yere bakmak, telefon ile uğraşmak, arkaya dönmek ilgisiz davranmak, elinde bir şeyle oynamak, yazı yazmak, kitap okumak konuşan kişiye saygısızlıktır.

Konuşmada aranan ilk kriter ahlaki içeriktir. Konuşmaların saygı ve edep dairesi içinde yapılması beklenmektedir. Toplumun dili, örf adet gelenek görenek gibi etkenlerin dışında ifade, kişinin karakteri, yetenekleri, dünya görüşü, nezaket, zarafet ve adabı muaşeret kurallarına bağlılığı  l s nde zenginleşmektedir. Gereken her şeyi, sade ve belirgin bir dille söyleyin ve daha fazlasını söylemeyin (Hartley, 1860). Konuşma  zet olmalı ve konu dikkatli seçilmelidir. Konuşurken karşı tarafa kişinin kendinden gereksiz bahsetmesi olumsuz bir iletişim tutumudur. Konuşurken devrik cümle kullanılmamalı, yüksek veya alçak sesle konuşulmamalı, nasihat verilmemeli, ortamı geren siyaset spor

gibi konulara girmemeli, münakaşadan kaçınmalı, övünmemeli, gösteriş yapmamalı, alaycı ifadeler kullanmamalı, konuşmanıza ilgi duyulmayan yerde konuşmamalı, az kelimeyle çok şey anlatılmalı, gereksiz ayrıntılara girilmemeli, argo kelimeler kullanılmamalıdır. Rahatsız edici özel yaşam ile ilgili soruya “özür dilerim bu konu yalnızca beni ilgilendirir” şeklinde cevap verilmelidir (Aytürk 2020). Bir kişinin yanlış bir söz veya hareketi sadece yalnız ortamda iken nazik bir şekilde söylenmelidir. Grup içinde hiç konuşmamak ya da konuşmayı tekeline almak yanlış bir davranıştır. Mesleki konular yalnızca meslektaşlar arasında konuşulmalıdır. Konuşma sırasında mizah ve şaka yapmak ince bir sanattır ve adabı muaşeretinde tavsiye edilmektedir. Ancak çok dikkat edilmesi gerekir. Konuşma sırasında karşı tarafı ikna etmek için yemin etmek doğru değildir. Başkaları hakkında olumsuz ve gereksiz fikirler öne sürülmemelidir. Pot kırmamak için düşünerek konuşulmalıdır. Başkalarının sözü asla kesilmemelidir. Başkalarının fikirlerine saygılı olunmalıdır. Uzun, sıkıcı ve monoton bir biçimde konuşulmamalıdır. Konuşmaktan kaçır gibi kısa da olmamalıdır. Çatışma oluşturabilecek konulardan bahsedilmemek gerekir (Mısırlı, 2013).

1.9. Hitap şekilleri

İnsanın kendini en doğru şekilde ifade edebilmesinin yolu iletişime başlarken en baştan insanlara karşı doğru ve en uygun şekilde hitap etmesidir. İnsanın hitap şekli aldığı terbiyeyi hemen gösteren güzel bir ipucudur (Meriç, 2007). Bu konu üzerinde önemle durulması gerekir. Kullanılan hitap kişilerle mesafeyi belirlediği için aynı zamanda bir korunma şeklidir. Hiçbir ses insana kendi ismiyle hitap edilmesi kadar sevimli gelmemektedir. Bu sebeple insanların isimlerini akılda tutmak ve onlara isimleri ile hitap etmek önemlidir (Aktaş, 2014). Hitaplarda muhatap olunan kişinin rol ve toplumsal statüsüne dikkat etmeden yapılan bir hitap, büyük bir hatadır. Kişiyi uygun bir şekilde hitap etmek nezaket ve görgünün bir gereğidir. Hitap şekli ile muhatap olmak istenmeyen üslubun başta önüne geçilmiş olunacaktır. Bu konuda ilk dikkat edilecek olan konu yeni tanışılan kişiye asla sen diye hitap etmemektir. İlköğretim çağında çocuklar birbirine sen diyebilir. Ama yüksek öğretime geçtiklerinde bu sen ifadesi artık yerine siz ifadesine bırakmalıdır. İsmi bilmediğimiz küçük çocuklara küçük hanım veya küçük bey diye hitap edilerek ciddiye alındıklarını göstermek önemlidir. İsmi bilmediğimiz genç hanım ve genç erkeklere de genç hanım ya da genç bey diye hitap edilmelidir. Mesleğin gerektiği

şekilde hitap etmek gerekir. Doktor hanım, avukat bey, müdür bey gibi. Sokakta bir polis memuru ile görüşmeniz gerekiyorsa memur bey diye hitap etmek uygundur (Kurtoglu, 2002).

1.10. Selamlaşma Adabı

Selamlaşma iletişimin kapı zilidir. Nasıl ki zili çalmadan eve giremezsek, selamlama yapmadan da iletişime başlamamak önemlidir. Selam sevginin sempatinin nezaketin sembolü ve anlatımıdır (Halit, 2006). Tarih boyunca her milletin kendine has selamlaşma biçimleri olagelmıştır. Fransızlar iyi yürekli ve soylu bir insanın selamın biçiminden anlaşıldığını söylemektedirler. Selamın veriliş şekli insanı yüceltebileceği gibi aynı zamanda küçültebilir (Deniz, 1960). Selam vermek ve almak ciddi bir iştir. Selam verirken bedenın aldığı şekil karşı tarafa birçok mesaj vermektedir (Bürge, 1961). Selam almak önemlidir ve karşılıksız bırakılmamak gerekir. Selam verilirken bulunulan muhitin adetlerine uygun hareket etmek önemlidir. Selam nasıl verilmişse o şekilde almak yerinde olacaktır. Örneğin günaydına karşılık günaydın, merhabaya karşılık merhaba, iyi akşamlara karşılık iyi akşamlar demek gibi. Selamlaşma esnasında güneş gözlüğü çıkarılmalıdır. Erkekler şapkaları varsa selamlaşma esnasında onu çıkarmalıdır (Mithat, 2001). Selamlaştıktan sonra hal hatır sormak muhatap ile ilgilenmek gerekir. Günde birkaç kez karşılaşılan kişiler her seferinde selamlama yapmaya gerek yoktur. Mabetlerde o mekânın kutsallığı dikkate alınarak sadece baş selamı vermek yerinde olacaktır (Tunç Yaşar, 2016). Toplum tarafından sevilen kişiler bizi tanımasa da selamlamak gerekmektedir. Komşular ve tanıdıklar asla görmemezlikten gelinmemelidir. Cenaze geçerken kayıtsız kalmamalı ayağa kalkılmalıdır (Alıcı, 2005).

Bir gruptakileri selamlamak gerekirse önce bayanları sonra çiftleri en sonda yalnız erkekleri selamlamak gerekir (Simavi, 1923). Sokakta birine bir şey soracağımız zaman önce kişiyi selamlamak gerekir. Milli marş çalındığında da ayağa kalkıp marşın bitmesi beklenmelidir. Restoranda yemek yiyen tanıdıklarımızı gördüğümüzde rahatsız etmemek adına uzaktan hafif baş selamı vermek yeterli olacaktır (Duru, 2005). Eller cepteyken ağızda sigara varken palto veya ceketin düğmeleri açıkken kol kola yürürken selam vermek doğru karşılanmamaktadır (Çakır, 2018).

1.11. Selamlama Hiyerarşisi

Ast üstünü, erkek kadını, yoldan geçen duranları, küçükler büyükleri, gençler yaşlıları, yeni gelen orada bulunanları, bir yerden ayrılanlar kalanları, merdivenden inenler çıkanları, kapıdan çıkan geçmesi için bekleyenleri, dışarıdan gelenler içeridekilere, arabadaki yaya olana selam vermesi beklenir. Yolculukta yan yana oturan kişiler birbirini “iyi yolculuklar” diyerek selamlama yapmaları gerekmektedir (Tecimer,2012).

Mahkeme salonunda hâkime selam verilmez. Bir işe çok ciddi bir şekilde konsantre olan kişiye, selamlaşmada isteksiz görüne, gözünü kaçırın, yönünü değiştiren, görmezden gelen kişiye, utanılacak bir iş yapan kişiye, çift olarak rastlanan karşı cinse, kadın erkeği görmezden geliyorsa selam vermemek yerinde bir davranış olacaktır (Yahşi, 2021).

1.12. Nezaket Sözcüklerinin (Lütfen, Rica ederim. Özür Dilerim, Teşekkür ederim) Kullanımı

“Bir insana yapılabilecek en büyük kötülüklerden biri, onun varlığını kabul etmeyerek aynı sosyal ortam içinde onu yok saymak ve dışlamaktır. Bu bağlamda insan ilişkilerinde başarıyı yakalamanın yolu, karşımızdakilerin varlığını ve insan olduklarını kabul ederek gerektiğinde özür, teşekkür, takdir ve rica etmesini bilmekten ve olumlu duyguları söze dökmeyi ihmal etmemekten geçmektedir.” (Işık, 2014).

Teşekkür ihmal edilmemelidir, yaş, konum, mevki ne olursa olsun yapılan her yardıma tebessüm ile teşekkür edilmelidir. Edilen teşekkürü bir şey değil, rica ederim, ben teşekkür ederim gibi cevaplar verilmelidir (Oksal, 1940).

Lütfen" kelimesi, nezaket ve saygı göstergesi olarak tüm ilişkilerde önemli bir rol oynar. "Lütfen" kelimesi, karşımızdaki kişiye hitap ederken onun bir birey olarak değer gördüğünü hissettirmektedir. Bu, isteklerimizi daha yumuşak ve kabul edilebilir bir şekilde iletmemizi sağlamaktadır. İletişimi daha etkili ve sorunsuz hale getirmektedir. Lütfen ile başlayan bir talep, emir veya baskı gibi algılanmayacaktır. Karşımızdaki kişinin duygularına ve düşüncelerine değer verdiğinizi ifade etmektedir. Lütfen kelimesi, gerginliği azaltarak çatışma olasılığını ortadan kaldırmaktadır (Gökçe, 2005).

Herhangi birinden bir şey isterken de bunu rica ederek yapılması gerekmektedir. Size ait olan bir şeyi isterken bile kibarca ve mutlaka lütfen kelimesini kullanarak yapmak önemlidir (Kuru, 2019).

Birçok insanın kullanmak istemediği bir ifade olan özür dilerim, gerektiği zaman gerektiği yerde mutlaka dilenmek gerekmektedir (Atlıoğlu & Erdoğan 1997). Aşırıya kaçmadan samimi ve içten bir özür yeterli olmaktadır. Biri özür dilediğinde ise, mutlaka cevap verilmelidir. Bu cevap “özür dilediğin için teşekkür ederim, özrünü kabul ediyorum” şeklinde olmalı mesele ne olursa olsun fazla uzatılmaması faydalı olacaktır. Adab-ı muaşeret kurallarında alınganlık yapılmaması önerilmektedir. Hoşgörü ve anlayış her zaman tavsiye edilmektedir. Meseleler gereksiz uzatılmamalıdır (Esirci, 2018).

1.13. Dijital Dünyada Adabı Muaşeret Kavramının Yeri

Kitle iletişim araçları (medya), geniş kitlelere bilgi, mesaj ve içerik iletmek için kullanılan araç ve yöntemlerin genel adıdır. Bu araçlar, toplumun haberleşmesi, eğlence, eğitim ve kültürel çeşitlilik gibi özellikler üstlenmektedir. Günümüzde bu araçlar, teknolojik gelişmelerle çeşitlenmiş ve dijitalleşmiştir. Kitle iletişim araçlarının ilk ortaya çıktığı dönemden, günümüze kadar geçen süreçte araçların rol ve etkinliğinin yanı sıra denetimi konusunda da sürekli tartışıla gelen bir konudur. Prof. Dr. Metin IŞIK “Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle iletişim sistemleri kitabında “ İletişim araçlarının rolünü bilimsel bir yaklaşımla sorgulamıştır. İnsanlar sosyal hayatlarında dijital dünyada olduğu kadar kaba davranmamaktadır. Daha nezaketli, kibar ve anlayışlıdır. Fiziksel olarak yakınlık bulunmayan kişilere, dijital platformlarda kaba ve destursuz olmakta sakınca görülmemektedir. İnsanların dijital dünyada adab-ı muaşeret kurallarına dikkat etmemesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Dijital dünyada kişiler genellikle gerçek kimliklerini gizleyebilmektedir (Geçikli, 2008). Bu yüzden, bazı insanlar normalde yüz yüze davranışlarında göstermeyeceği saldırgan, kaba ve saygısız davranışları rahatça sergilemektedir. Çevrim içi ortamda yapılan eylemlerin anında bir sonucu olmamaktadır. Çevrim içi platformların çoğunda ortak kabul edilmiş sosyal normlar veya standartlar henüz tam anlamıyla oluşmuş değildir (Pelenk & Yılmaz, 2015). Çevrim içi tartışmalarda insanlar, yazılı iletişimin doğası gereği daha kolay yanlış anlaşılabilir. Bu tür yanlış anlamalar, öfke veya stres gibi olumsuz duyguların kontrolden çıkmasına ve saygısız davranışlara yol açabilmektedir. Dijital ortamda insanlar, farklı kültürlerden gelen bireylerle iletişim kurmaktadır. Sosyal medya ve mesajlaşma platformlarında hızlı yanıt verme alışkanlığı, insanların sözlerini veya davranışlarını yeterince düşünmeden hareket etmelerine yol açabilmektedir. Dijital dünyada popüler kişiler ya da etkili

hesaplar, kaba veya saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Bu tür davranışlar da diğer kullanıcılar tarafından örnek alınabilmektedir.

1.14. Telefon Adabı

Telefon iş hayatında ve özel hayatta hassasiyetle kullanılması gereken bir iletişim aracıdır. Bu konuda uyulması gereken kurallar göz ardı edildiğinde özenle oluşturduğumuz olumlu etkiler, kötü bir telefon konuşmasıyla yerle bir olabilmektedir. Bu nedenle özel ve sosyal ortamlarda ve iş dünyasında herkesin telefon konuşma kurallarını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Şu da unutulmamalıdır ki telefonla konuşmak göz teması mimikler, jestler olmadığı için yüz yüze konuşmaktan daha zordur. Telefon kullanırken uyulması gereken adab-ı muaşeret kuralları şu şekilde sıralanabilir. Genel ilke olarak telefon iki defa çalmadan açılmamalıdır. Cevaplarken “Alo” yerine “efendim” kelimesi kullanılmalıdır. Telefon ederken numara dikkatle tuşlanmalıdır. Yanlış numara arandığında telefon karşı tarafın yüzüne kapatılmamalı kibar bir şekilde özür dilenmelidir. Telefon görüşmesi esnasında etrafa laf yetiştirmek, telefonda konuşurken bir şeyler yemek ve kalem ağza götürmek uygun olmayan davranışlardır. Telefonda konuşurken ses doğal, samimi ve içten olmalıdır. Telefonda konuşurken ses değiştirmek, yapay bir tonlamayla konuşmak ve yüksek sesle konuşmak doğru değildir. Canlı ve enerjik bir ses tonuyla konuşmak telefonda iletişimin başarısını artıran en önemli unsurdur. Telefon eden kişi orası neresi diye sormamalıdır. Telefonda hoparlör, karşı tarafın iznini almak suretiyle açılmalıdır. Telefon ile konuşurken aksırmak veya öksürmek zorunda kalınırsa kesintiden sonra “Afedersiniz” diyerek konuşmaya devam edilmelidir (Aker, 1969). Uzun uzun konuşarak muhatap telefonda esir alınmamalıdır. Telefonu kapatmadan önce “görüştüğümüze sevindim” denmeli, teşekkür edilip “iyi günler” “iyi akşamlar” gibi sosyal inceliklere dikkat edilmelidir. Güzel duygular uyandıracak cümlelerle telefon görüşmesi bitirilmelidir (Öznel, 1992). Özel telefonlar sabah saat 10:00 dan önce ve akşam 21:00 den sonra aranmamalıdır. Çok acil ve önemli bir konuda belirtilen saatler dışında özel telefon arandığında özür dilenerek durum belirtilmelidir. Cumartesi öğleden sonra, Pazar tam gün özel telefonlar keyfi aranmamalıdır. Telefon uzun uzun çaldırılmamalıdır. Üç kere çaldırılıp bırakılmalıdır. Telefon görüşmeleri uzun olmamalıdır. Nezaket kısa konuşmayı gerektirir unutulmamalıdır (Söylemez, 2008). Cevap verilmeyen bir telefonu gün içinde defalarca

aramak uygun değildir. Aranılan kişi müsait olduğunda cevap vereceği için sabırla beklemek gerekir. Hem iş hem cep telefon numarası olan kimse öncelikle iş telefonundan aramak önemlidir. İş yerinde telefon görüşmeleri mümkün olduğunca kısa yapılmalı, özel görüşmeler mesai saati dışına bırakılmalıdır. Gerekli durumlarda telefonda görüşülecek konular not edilmelidir. Kamuya açık alanlarda, otobüste metroda ve kalabalık yerlerde yüksek sesle konuşulmamalı özel hayata dair bilgiler yabancılara dinletilmemelidir. Başkasının çalan telefonu açılmamalıdır. Evde misafir varken telefon edilmemeli, acil bir durum varsa izin istenmelidir. Ölüm haberi telefonda verilmemelidir. Telefon kötü haber vermek için haleti ruhiyenin hazırlanması için müsait değildir. Telefon ile konuşurken ikinci bir telefon çaldığında özür dileyerek çalan telefon açılmalı, arayanın kim olduğu öğrenildikten sonra ast ise beklemeye alınmalı, üst makamsa hemen görüşülmelidir. Çalan telefonu açıp hiçbir şey demeden konuşmaya devam etmek, arayanı gereksiz bekletmemek gerekir. İzin almadan başkasının ev iş cep telefon numaraları üçüncü şahıslarla paylaşılmalıdır. Biri telefonunda bir fotoğraf gösterdiğinde mümkünse telefon ele alınmadan kısaca bakmalı, kesinlikle telefon karıştırmamalıdır. Markette, bankada, havalimanında sıra size geldiğinde telefonda konuşmamalı sıra size yaklaşırken telefon kapatılmalıdır. Ağızda bir şey varken kesinlikle telefon görüşmesi yapılmamalıdır. Başkalarının telefon konuşmaları dinlenmemelidir. Telefonu kapatma hakkı arayan kişiye aittir. Ancak telefon edilen kişi hanım, yaş almış kişi veya üst ise telefonu kapatma hakkı onlara aittir.

Sokakta, kafede, başka insanların da haklarının olduğunu tüm alanlarda, kulaklık takılmadan video izlemek, müzik dinlemek kaba ve zorba bir harekettir, mutlaka kulaklık takılması gerekmektedir. Cep telefonu iki defa arandığı halde cevap vermeyen kişi üçüncü kez aranmamalı neden arandığın belirten kısa bir mesaj gönderilmelidir. Cep telefonunun sesi rahatsız edici sazlı sözlü bir melodi olarak seçilmemeli kulağa hoş gelen bir ses tercih edilmelidir. Başkasının cep telefonu çok acil ve zorunda kalmadıkça ödünç istenmemelidir. Cep telefonu uçak, resmi görüşmeler, ders, toplantı, tören, ziyaret, tiyatro, konser, bale, opera, seminer, hastanede, mabette, cenazede kapalı tutulmalıdır. Kapalı olması gereken ortamlarda unutulduğunda ise cevap verilmeden hemen kapatılmalı ve özür dilenmelidir. Gizli konular mümkün olduğunda telefonda konuşulmamalıdır. Makam mevki sahibi kişilere telefon edilirken “saygılar” sözüyle, astlar “iyi günler” diyerek selamlanmalıdır Makam odasına girerken cep telefonu

kapatılmalıdır. İş yemeklerinde ve resmi yemeklerde cep telefonunu yemek masasının üstüne koymaktan kaçınılmalıdır. Toplantılarda cep telefonu sessize alınmalı çok acil ve önemli görüşmeler toplantı başkanından izin alınarak toplantı salonunun dışında yapılmalıdır.

1.15. E posta Adabı

Eskiden günlerce postacı yolu bekleyerek ulaştığımız mektuplara artık elektronik postalar sayesinde saniyeler içerisinde ulaşılabilir. Hızlı olması nedeniyle günümüzün en popüler iletişim kanallarından biri haline gelmiştir. E mail gönderirken karşıdaki kişiyi ilgilendirip ilgilendirmeyeceğini düşünmeden rastgele ele geçirdiğiniz e mail adreslerine mesaj göndermek ve gelen mesajları rastgele başkalarına iletmek doğru değildir (Mısırlı, 2010). E posta; kullanıcılarının elektronik ortamda yazdıkları ve birbirlerine gönderdikleri iletilere verilen addır. Bugün hızlı ve düşük maliyetli olduğu için çokça tercih edilen bir iletişim yöntemidir. Kullanımının yaygınlaşması ile bu iletişim aracının kuralları belirginleşmiştir. Konuyla tutarlı olacak kadar kısa, açık ve öz olmalıdır. E-postanın hızlı ve pratik olması birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Her gün çok sayıda gereksiz maili açıp okuyup silmek başlı başına külfetli bir iş. İş dünyasında zaman en kıymetli metadır, bu sebeple gereksiz mailler zaman kaybına neden olmaktadır. E-postanın güvenilir bir iletişim aracı olmadığını belirtmekte fayda vardır. Bu sebeple çok gizli ve önemli iletilerin elektronik ortamda gönderilmesi uygun değildir. Açık bir kartpostalıdan farksız olduğu unutulmamalıdır. İlk kural, istenilen şeyin mümkünse iki üç cümlede aktarılması yani maili mümkün olduğunca kısa tutulmasıdır. Kurumlarda yazılan maillerde resmi dil kullanılmalıdır. “Atarlı” üslupla mail yazılmamalıdır. Mail yazmak sosyal medyada dm (direk mesaj / özel mesaj) atmak gibi değildir; biraz daha özen ve ciddiyet ister. İletişim kanallarını değiştirmemelidir. E-mail’e, e mail ile cevap verilmelidir. Bir e posta bilgi ve metin olmak üzere iki kısım vardır. Başlık bilgilerini düzenlerken e postanın kime gittiğine bir kez daha göz atmak faydalı olacaktır. BCC kullanımı etik olmalıdır. İletişimde şeffaflık ilkesi ihlal edilmemelidir. Ancak BCC kullanımı bazen toplu gönderilerde listede ki şahısların birbirlerinin adresini görmemeleri için kullanılabilir ki bu kullanım çok zarif olabilmektedir. E posta dağıtımlıysa astlara ve üstlere birlikte gidiyorsa öncelikli olarak üst makamların adresini sonra da kıdem sırasına göre astları listelemek gerekir. Konu bölümüne “ hakkında , dair ,ait “ ifadeleri

kullanılmamalıdır. Bu ifadeleri yazmak muhatabın zekasına hakaret olarak yorumlanmaktadır. Konu, içeriği özetleyen birkaç kelimeden oluşmalıdır. Konu kısmında kısaltma yapılmamalıdır. Rapor uygunsuz bir konu başlığıdır çünkü daha sonra arandığında bulmayı kolaylaştıracak anahtar kelimelerden yoksundur. E posta metni mutlaka hitapla başlamalıdır. Hitapsız mail gönderilmemelidir. Metni oluştururken cümleler tam ve anlamlı olmalı kelimelerde kısaltma yapılmamalıdır. Başsağlığı mesajı, tebrik, özür, nikah veya nişan davetiyeleri elektronik ortamda gönderilmemelidir. Bu tür gönderiler muhatabımı dikkate almadığımız veya davete katılmasını istemediğimiz anlamına gelir. Tamamı büyük harfle yazılan mailler bağırarak anlamındadır. Elektronik ortamda bir kelimeyi bile büyük harfle yazmaktan kaçınmak gerekir. Gülen yüz, ağlayan yüz gibi emoji'ler iş ortamında kullanılırsa laubalilik olarak değerlendirilir. Emoji'ler ancak samimi olduğumuz kişilerle yapılan gayri resmi yazışmalarda kullanılır. Her mailden sonra okundu teyiti istenmesi güvensizlik olarak algılanmaktadır. Mailin sonunda iletişim bilgilerinin bulunması gerekir. Muhatabınız bir başka iletişim yöntemini kullanmak istediğinde nezaketen işini kolaylaştırmak gerekir. E postanın yazıldığı alan, nezaket ve görgü kurallarından azade değildir. Özellikle kaba söz ve imadan mail yazarken kaçınmak gerekir. Çalışan kişiler firmaların kendilerine verdikleri e mail adreslerini özel iletişimlerinde kullanmamalıdır. Cevap verilecek iletiler iyi okunmalı ve kendi konu başlığı değiştirilmeden gönderilmelidir (Kurtoglu, 2002). Gelen e mail provoke ediyor bile olsa asla tuzağa düşmemeli sinirli ve öfkeli davranmak yerine sağduyulu olmalı ve nezaket elden bırakmadan yanıt verilmelidir.

1.16. WhatsApp Adabı

Nasıl ki gerçek yaşamda, insanlar değer verdiği ve değer gördüğü kişilerle beraber olmayı tercih ediyorsa dijitalde de değerli insanların ve paylaşımların olduğu gruplarda bulunmayı doğal olarak tercih ederler. Kimsenin mahremiyetine girmeden sınırları korumanın elbette kuralları vardır. Kişiden onay almadan, gruba eklememelidir. Amaca uygun konuyla ilgili kişiler gruplara eklenmemelidir. Gruptaki sohbetin herkesle ilgili olmasına dikkat edilmelidir. Gruba verilen isim grubun kuruluş maksadını ifade eden anlamlı ve kısa bir isim olmalıdır. Grup konuşmaları mümkün olduğunca minimize edilmelidir. Gruba yeni katılan kişilere en fazla iki kişi hoş geldin demesi yeterli olacaktır. İyi pazarlar, günaydın, mutlu günler gibi mesaj trafiğini artıracak, gruptaki kişileri

yoracak üstelik de fayda üretmeyen temenniler grupta paylaşılmamalıdır. Birebir haberleşme tartışma durumu oluşursa gruptan yazma kesilip doğrudan ilgili kişi ile bire bir yazışmaya geçilmelidir. Grup kurulduğunda grubun amaç ve kurallarının yazılı olduğu metin üyelerle paylaşılmalıdır. Grup yöneticileri gruba uygun olmayan paylaşımda bulunan kişileri grup üzerinden değil de direk kendisiyle iletişime geçerek olumlu bir üslup ile uyarmalıdır. Çok gerekmedikçe gruplarda fotoğraf video ses dosyası paylaşılmamalıdır. Sesli mesaj kısmı fazla kullanılmamalıdır. Sadece grup amacına uygun konular grupta paylaşılmalıdır. Şahsi yaşam bilgileri grupta paylaşarak insanlara sürekli bildirimler göndermek doğru değildir. Olabildiğince grup üzerinden tartışma yapılmamalıdır. Gruptan çıkmak istenildiğine grup yöneticisine istek ve bildirimde bulunulmalıdır. 09:30 – 19:30 saatleri dışında paylaşım yapılmamalıdır. Hafta sonu özellikle pazar günü çok gerekmedikçe gruba mesaj gönderilmemelidir. Grubu ilgilendirmeyen hiçbir mesaj gruba yazılmamalıdır. Grup üyelerinden birinin gruba sorduğu soru ortada bırakılmamalı, şayet hiç kimse yanıt vermemişse, biri “ bilmiyorum” demelidir. Ucu açık ve yanlış anlaşılma olasılığı olan cümlelerden uzak durulmalıdır.

1.17. Sosyal Medya Adabı

Sosyal medyada paylaşılan fotoğrafların yorum kısmına eleştiriyi aşan, hakarete denk gelen yorumlar ve küfürlü sözler yazmak doğru değildir. Yemek sayfası değilse, sürekli yemek fotoğrafı paylaşmak uygun olmamaktadır. Resmi kurum ziyaretlerinde önemli makamların vaktini alarak sosyal medyada yayınlamak üzere fotoğraf çekirtmeyi teklif etmemek gerekir. Eğer mesleğiniz mankenlik değilse mankenlerden rol çalarak onlar gibi poz vermek kendi mesleğinize ve imajınıza zarar verebilir. İletişiminizi görseiliğinizi doğru yönetmek önemlidir. Herkes yakın arkadaş değildir, herkes yakın arkadaşlara eklememelidir. Eğer büyük bir kitleye hitap edilmiyorsa hikâyede “yeni post paylaştım” diye duyurulmasına gerek yoktur. Çekilişlere tanımadığınız kişileri eklemek nezaketsizlik kabul edilmektedir. Mesajlaşıırken mesaj beğeniliyor cevap yazılmıyorsa daha fazla konuşmak istenmiyor anlamına gelir, mesaj yazmayı sonlandırmak yerinde bir hareket olacaktır. Aynı yerde aynı şekilde çekilmiş 15 tane fotoğraf paylaşılmamalıdır. Hayatın sıkıcı gündelik detaylarını paylaşılmamalı, fotoğrafların altına çok uzun yazılar yazılmamalıdır. Tanıdığınız veya tanımadığınız biri paylaşımınıza yorum yaparsa, cevap vermek gerekmektedir. Üstü kapalı göndermelerden uzak durulmalıdır. Eş ile ortak

medya hesabı açılmamalıdır. Kendini başkaları üzerinden tanımlamamalıdır (iki şehzadenin annesi, prensesin babası gibi). Tatilde, her an paylaşım yapılmamalıdır. Evlenen çift özellikle de gelin, düğünde fotoğraf paylaşmadan başkası paylaşım yapmamalıdır. Misafirlikte ev sahibinden izin almadan evinin ve çocuklarının fotoğrafı paylaşmak doğru değildir. Doğum gününü kutlayan kişilerin paylaşımlarını kişi kendi sayfasında ‘repost’ yapması uygun bir davranış olarak görülmemektedir.

1.18. Online Toplantı Adabı

Online toplantıya görüşme seslerini ve ortam seslerini kapatarak katılmak gerekmektedir. Görüşme yapılan ortamda fonda televizyon sesi veya müzik sesi olmamasına dikkat edilmelidir. Online toplantıda hareket halinde olunmamalıdır. Toplantıyı yönetenlerin, evden çalışanlar zaten ev ortamındalar gibi düşünerek ihtiyaç molası vermemesi doğru değildir. Toplantılarda hayalet katılımcı olunmamalıdır. Haber vermeden toplantıdan ayrılmak doğru bir davranış olmayacaktır. Kimse görmüyormuş gibi bir şeyler yemek içmek doğru değildir (Okur, 2018).

2. BÖLÜM: İLETİŞİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın birincil amacı; adab-ı muaşeret kurallarının günümüzde bilinilirliğini inceleyerek sürdürülebilirliğine katkıda bulunmayı sağlamaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise; İletişim fakültesi öğrencilerinin bu konu hakkında ki düşüncelerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde, adab-ı muaşeret kurallarının bilinmesi ve uygulanmasının önemi yadsınamaz bir gerçektir. Çağımız artık iletişim ve hız çağıdır. Bu noktada adab-ı muaşeret kurallarının iletişimle olan ilişkisini ele almanın önemli olduğu düşünülmektedir. Literatür taraması neticesinde “iletişimde adab-ı muaşeret kurallarının uygulanması “konulu çalışmaların sınırlı sayıda olduğu kanısına varılmıştır. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmanın alandaki boşluğu doldurmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca ileride yapılacak benzer çalışmalara ışık tutması temenni edilmektedir.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

İletişim fakültesi öğrencilerinin adabı muaşeret konusuna karşı gösterdikleri tutumlarının belirlenebilmesi için veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Çalışma kapsamında öğrenciler arasında adab-ı muaşeret kurallarının bilinilirliği ve ne kadar önemsedikleri konusunda bilgi toplamak amaçlanmıştır. Örneklem olarak seçilen iletişim fakültesi öğrencilerinin sayısının kısıtlılığından ötürü de ankete katılım 250 kişi ile sınırlıdır.

2.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nicel model kullanılmıştır. Nicel model, verilerin ölçülmesi, sayısal olarak ifade edilmesi ve istatistiksel analizlerle incelenmesi esasına dayanan bir araştırma modelidir. Amaç, genel eğilimleri belirlemek, hipotezleri test etmek ve bulguları genelleştirilebilir bir şekilde sunmaktır. Veriler, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilen biçimde toplanır. Araştırmalarda, genellikle önceden belirlenmiş bir hipotezi

test etmek için kullanılır. Araştırmacının etkisini en aza indirmek ve nesnel sonuçlar elde etmek önceliklidir. Veri toplama ve analiz süreçleri yapılandırılmış ve sistematiktir. Nicel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemleri anket ve ölçektir. Sayısal verilere dayandığı için araştırmacının önyargılarını en aza indirir. Büyük örneklem grupları kullanıldığında sonuçlar geniş kitlelere uygulanabilir. Veriler arasında kıyaslama yapılabilir ve hipotezler test edilebilir. Özellikle standart anketler kullanıldığında, hızlı ve geniş çapta veri toplama imkânı sunar (Creswell, 2017). Desen olarak betimsel tarama deseni kullanılmıştır. Bireylerin, olayların, nesnelerin ya da durumların belirli bir zaman dilimindeki mevcut durumlarını olduğu gibi tanımlamak amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır. Bu desen, betimleyici (tanımlayıcı) bir araştırma türüdür ve genellikle herhangi bir değişkene müdahale etmeden mevcut durumu olduğu gibi gözlemlemeyi ve raporlamayı hedefler. (Creswell, 2017). Bu desen kullanılarak araştırmanın daha net ortaya konması ve kolay anlaşılması için avantaj sağlanmıştır. Çalışmanın amacı olan iletişim fakültesi öğrencilerinin, adab-ı muaşeret kurallarına karşı gösterdikleri tutumlarının ortaya konması için ise veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır.

2.4.1. Araştırmanın Problemi

İletişim fakültesi öğrencilerinin adab-ı muaşeret kurallarına karşı tutumları nelerdir?

2.4.2. Alt Problemler

- a-) İletişim fakültesi öğrencilerinin adab-ı muaşeret dersi alma konusuna ilişkin görüşleri nelerdir?
- b-) İletişim fakültesi öğrencileri adab-ı muaşeret kurallarının önemine inanıyor mu ?
- c-) İletişim fakültesi öğrencileri için adab-ı muaşeret kuralları ne ifade ediyor ?

2.4.3. Araştırmanın Varsayımları

Çalışmanın kapsamı dahilinde, anket saha araştırması için hipotezler oluşturulmuştur. Burada araştırmanın amacı olan, İletişim fakültesi öğrencilerinin bu konu hakkındaki tutumlarının ortak yönde olup olmadığının tespit edilmesidir.

H1: Cinsiyet, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı üzerinde anlamlı bir fark oluşturur.

H2: Cinsiyet, eğitimde adab-ı muaşeret konusundaki tutumlar üzerinde anlamlı bir fark oluşturmaz.

H3: Cinsiyet ile adab-ı muaşeret kurallarının olumlu veya olumsuz çağrışım yapması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Cinsiyet ile "Adab-ı Muaşeret" tanımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H5: Cinsiyet ile, "Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı" üzerinde anlamlı bir ilişki vardır.

H6: "Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Önemli Olduğunu Düşünme" değişkeni ile "Adabı Muaşeretin Toplumsal Algısı" arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H7: Yaş gruplarındaki farklılıklar, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H8: Yaş gruplarındaki farklılıklar, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.

H9: Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri, adabı muaşeret kurallarına uymanın önemini kabul eden bireyler arasında daha yüksek, kurallara uymayan veya kararsız olan bireyler arasında daha düşük olacaktır.

H10: Adab-ı muaşeret konusunu olumlu algılayanlar ile eğitimde adab-ı muaşeretin önemine inananların görüşleri, adab-ı muaşeret kurallarına uymanın önemine inananlara göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

H11: Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimdeki görüşler, adab-ı muaşeretin zorunlu ders olarak verilmesi gerektiğini savunan bireyler arasında daha yüksek, "Hayır" diyen bireyler arasında ise daha düşük olacaktır.

H12: Adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği ile bu kuralların ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği arasındaki ilişki pozitif yöndedir ve anlamlıdır.

H13: Cinsiyet, adabı muaşeret kuralları hakkında sahip olunan bilgi seviyesinde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.

H14: Cinsiyet, adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği görüşünde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.

H15: Cinsiyet, adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.

H16: Yaş gruplarına göre adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H17: Yaş gruplarına göre adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H18: Yaş gruplarına göre adabı muaşeret kurallarının “İletişim Fakültelerinde ders olarak okutulup okutulmaması” konusundaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H19: Yaş gruplarına göre "adab-ı muaşeret kuralları denildiğinde ilk akla gelen ifadeler" konusunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H20: Yaş gruplarına göre "adab-ı muaşeret kuralları ve iletişim becerileri ilişkisi" hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

2.4.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu kapsamda, 250 İletişim fakültesi öğrencisine anket uygulaması yapılmıştır. Olasılıklı olmayan örneklem tekniği kullanılmıştır (Kılıç, 2013). Araştırma Kasım – Aralık 2024 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Olasılıklı olmayan örneklem seçilmesinin amacı, belirli bir grup üzerinde yoğunlaşma gerektiğinde tercih edilmesidir. Bu çalışma çeşitli örneklem gruplarıyla tekrarlanabilir.

2.5. Verilerin Toplanması, Analizi ve Bulguların Değerlendirilmesi

2.5.1. Verileri toplama aracı ve süreci

Çalışmada saha araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilere yüz yüze iletişim yöntemi kullanılarak 32 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Ayrıca anket Google form üzerinde de hazırlanarak çevrimiçi cevaplarda alınmıştır. Anket Formu hazırlanırken Prof. Dr. Metin Işık'ın “Nasıl Marka Şehir Olunur” adlı kitabı kaynak olarak kullanılmıştır. Anket formu altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde anketi kimin neden yaptığından bahsedilmiştir. Hedef ve amaç net bir şekilde tanımlanmıştır. Ne tür bilgi toplanmak istendiği ve bu bilgilerin nasıl kullanılacağını belirtilmiştir. İkinci bölümde adab-ı muaşeret kelimesinin tanımı açık uçlu sorularla zihinlerdeki algı anlaşılmasına çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ki sorular kapalı uçlu olup, adabı muaşeretin bilinilirliği ölçülmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde likert ölçeği şeklinde hazırlanan sorularla adab-ı muaşeretin önemi ve uygulanabilirliğine dair verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Beşinci bölümde yine kapalı uçlu sorularla adab-ı muaşeret eğitime bakış açıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Altıncı ve son bölümde ise demografik bilgiler yer almaktadır.

2.5.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 26 programı ile yapılmış, ölçek için normallik testi ve sonrasında güvenilirlik testi uygulanmış ve Cronbach Alfa değeri hesaplanmış ve ,852 şeklinde bulunmuştur. Çalışmada test tekniklerinden Tanımlayıcı İstatistik Testi, T Testi, Pearson Korelasyon Testi, Ki Kare Testi, Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi, Univariate ANOVA ve One way ANOVA Testi kullanılmıştır. Soru tiplerine ve hipotezlere göre; verilerin genel özelliklerini özetlemek ve dağılımını anlamak için Tanımlayıcı İstatistik, cinsiyet ile adab-ı muaşeret kavramının çağrıştırdığı anlamlar arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Ki Kare, ölçeğin alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını için T Testi, yaş grupları veya adab-ı muaşeret kurallarına uyma önemine ilişkin algılar arasındaki farklılıkları analiz etmek için One way Anova Testi, cinsiyet ve adab-ı muaşeret kurallarına uyma algısı arasındaki ana etkiler ve etkileşim etkilerini incelemek için Univariate ANOVA, adab-ı muaşeret kurallarıyla ilgili iki farklı boyutun (öğrenilme dönemi ve öğrenilme yeri) birbiriyle ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceğini ve katılımcıların değerlendirmelerinin tutarlılığını analiz etmek amacıyla Pearson Korelasyon Testi, cinsiyet (iki kategorili değişken) ile ordinal düzeydeki sorular arasındaki ilişkileri değerlendirmek için Mann-Whitney U Testi ve son olarak yaş grupları (çok kategorili değişken) ile ordinal düzeydeki sorular arasındaki ilişkileri test etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Adab-ı muaşeret tanım, çağrışım ve ilk akla gelen ifade sorularına gelen cevaplardan Maxqda programında bir kod bulutu oluşturulmuştur.

		Statistic	Std. Error	P
	Skewness	-,548	,154	-
	Kurtosis	,783	,307	-
	Kolmogorov-Smirnov ^a	,076	-	,001
	Shapiro-Wilk	,976	-	,000

Tablo 1: Normallik Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de, araştırmada kullanılan ölçeklerin puan ortalamaları, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, dağılımın normalliğini doğrulayan -1,5 ile +1,5 aralığının bu çalışmada verilen yanıtlar doğrultusunda sağlandığı görülmektedir.

	Cronbach’s Alpha		N of Items
	,852		17
Items	Mean	Std. Deviation	N
1	4,08	,605	250
2	4,12	,593	250
3	4,03	,639	250
4	4,16	,669	250
5	4,00	,731	250
6	4,06	,685	250
7	4,31	,662	250
8	4,26	,670	250
9	4,12	,680	250
10	4,22	,638	250
11	4,35	,649	250
12	4,34	,658	250
13	4,12	,709	250
14	4,22	,657	250
15	4,24	,651	250
16	4,10	,705	250
17	4,20	,678	250

Tablo 2: Güvenilirlik Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.5.3. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde araştırma süresince elde edilen bilgiler ve hipotez bulguları derlenmiş ve bu bilgiler gerekli tablolar halinde yorumlanmıştır. İletişim fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen anket çalışmasının bulguları sunulmuştur.

2.5.3.1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellikleri

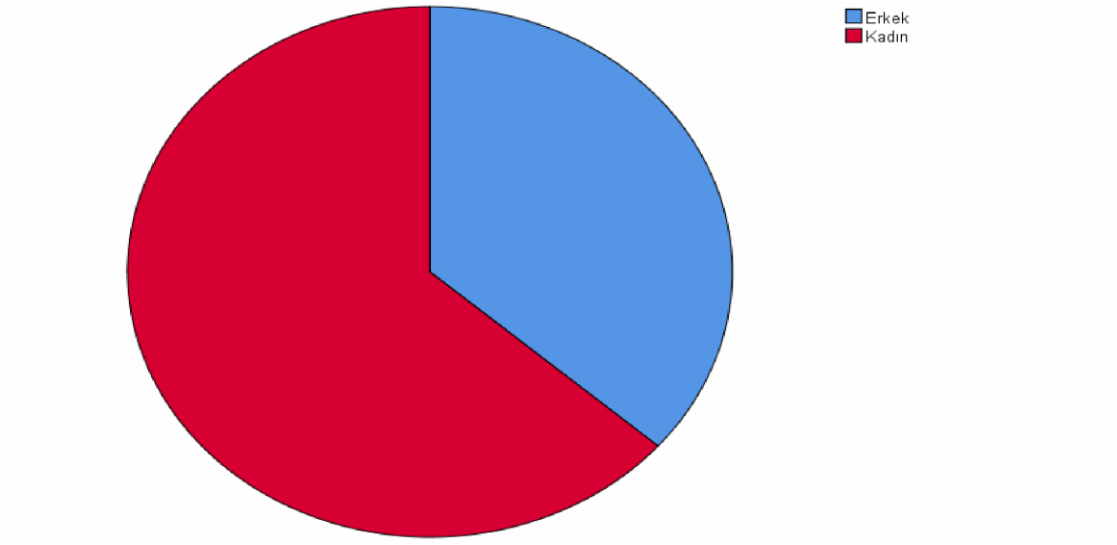
Tablo 3’de anket formunu cevaplayan katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Katılımcıların %63,6’sı kadın, %36,4’ü erkek olarak dağılım göstermiştir. Bu durum, araştırmaya katılan kadın katılımcıların erkeklere göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı (%84,0, n=210) 18-24 yaş aralığında yer almakta olup, katılımcılardan %12,0’si 25-35 yaş grubunda, %2,8’si 36-45 yaş grubunda ve %1,2’si ise 46-60 yaş grubunda yer almaktadır. Bu dağılım, araştırma grubunun büyük ölçüde genç bir nüfustan oluştuğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyüdükları şehirler sıklıklarına göre sıralandığında, en çok belirtilen şehir %21,6 ile İstanbul’dur. Bunu sırasıyla %18,4 ile Sakarya ve %14,8 ile Kocaeli takip etmektedir. Diğer şehirler daha düşük frekanslarda belirtilmiştir: Bursa %4,8 (n=12), Düzce %4,8 (n=12), Ankara %4,4 (n=11), Tekirdağ %2,4 (n=6), Kayseri %1,6 (n=4), Bolu %1,6 (n=4), Samsun %1,6 (n=4), Zonguldak %1,6 (n=4), Konya %1,6 (n=4), Bilecik %1,6 (n=4), Eskişehir %1,2 (n=3), İzmir %1,2 (n=3), Muğla %1,2 (n=3), Giresun %0,8 (n=2), Rize %0,8 (n=2), Kars %0,8 (n=2), Sivas %0,8 (n=2), Hatay %0,8 (n=2), Kastamonu %0,8 (n=2), Aydın %0,8 (n=2), Antalya %0,4 (n=1), Nevşehir %0,4 (n=1), Van %0,4 (n=1), Diyarbakır %0,4 (n=1), Kütahya %0,4 (n=1), Artvin %0,4 (n=1), Kırşehir %0,4 (n=1), Kırklareli %0,4 (n=1), Denizli %0,4 (n=1) ve Trabzon %0,4 (n=1). Yurtdışında büyüyen katılımcılar ise %6,0 (n=15) oranındadır. Bu dağılımlar, katılımcıların büyük ölçüde İstanbul, Sakarya ve Kocaeli gibi büyük şehirlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Daha az sıklıkla belirtilen şehirler ise katılımcıların coğrafi çeşitliliğini ortaya koymaktadır.

		N	%
Cinsiyet	Kadın	159	63,6
	Erkek	91	36,4
Yaş	18-24	210	84,0
	25-35	30	12,0
	36-45	7	2,8
	46-60	3	1,2
Şehir	İstanbul	54	21,6
	Kocaeli	37	14,8
	Sakarya	46	18,4
	Yurtdışı	15	6,0
	Düzce	12	4,8
	Bursa	12	4,8
	Ankara	11	4,4
	Tekirdağ	6	2,4
	Kayseri	4	1,6
	Bolu	4	1,6
	Samsun	4	1,6
	Zonguldak	4	1,6
	Konya	4	1,6
	Bilecik	4	1,6
	Eskişehir	3	1,2
	İzmir	3	1,2
	Muğla	3	1,2
	Giresun	2	0,8
	Rize	2	0,8
	Kars	2	0,8
	Sivas	2	0,8
	Hatay	2	0,8

Kastamonu	2	0,8
Aydın	2	0,8
Antalya	1	0,4
Nevşehir	1	0,4
Van	1	0,4
Diyarbakır	1	0,4
Kütahya	1	0,4
Artvin	1	0,4
Kırşehir	1	0,4
Kırklareli	1	0,4
Denizli	1	0,4
Trabzon	1	0,4

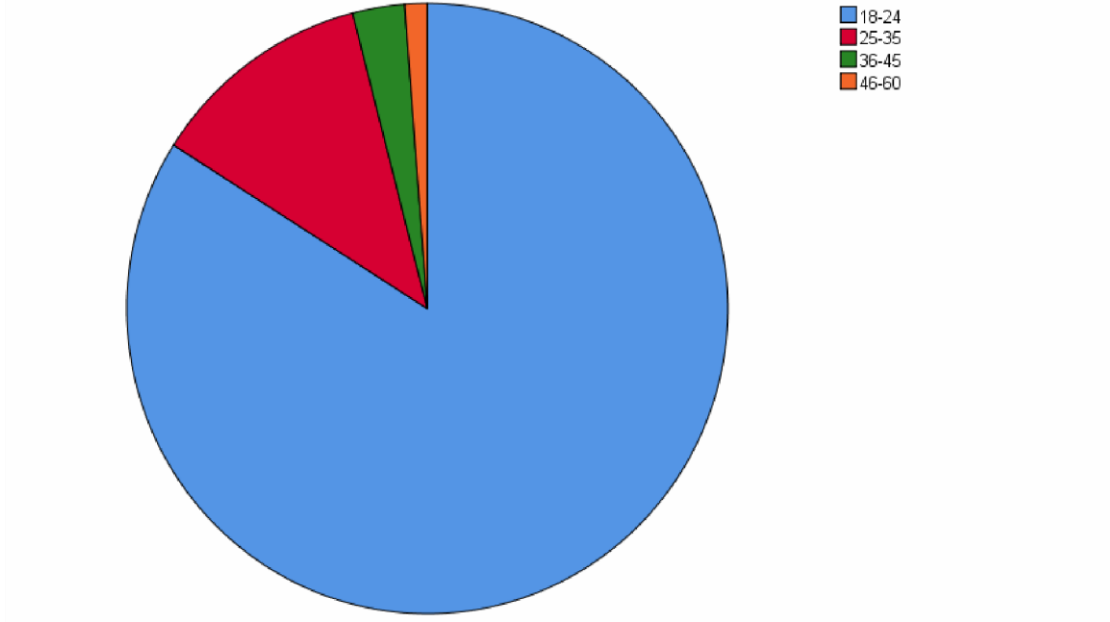
Tablo 3: Katılımcı Bilgileri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

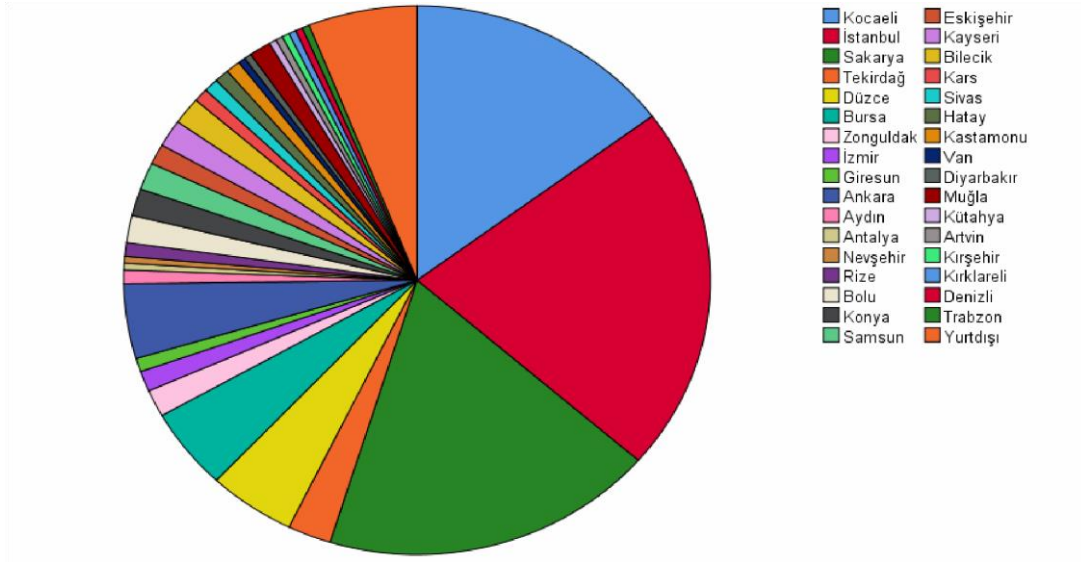
Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyeti

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2: Katılımcıların Yaşları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3: Katılımcıların Büyüdükleri Şehirler

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.5.3.2. Adab-ı Muaşeret Kurallarına Karşı Genel Tutum

	Kesinlikl e katılıyoru m		Katılıyoru m		Fikrim Yok		Katılmıyor um		Kesinlikle Katılmıyoru m	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
7. Adabı muaşeret kurallarının Türk toplumunda bilindiğini düşünüyorum.	57	22,8	157	62,8	36	14,4	-	-	-	-
8. Adab-ı muaşeret kurallarının Türk Toplumunda önemsendiğini düşünüyorum.	60	24,0	159	63,6	31	12,4	-	-	-	-
9. Adab-ı muaşeret kurallarının Türk toplumunda uygulandığını düşünüyorum.	55	22,0	148	59,2	47	18,8	-	-	-	-
10. Adab-ı muaşeret kurallarının toplumda üst sosyal sınıfa ait olduğunu düşünüyorum.	79	31,6	132	52,8	39	15,6	-	-	-	-
11. Adab-ı muaşeret kurallarına uymayanların toplumdan dışlanması gerektiğini düşünüyorum.	66	26,4	117	46,8	67	26,8	-	-	-	-
12. Adab-ı muaşeret kurallarına tam olarak riayet edildiğinde toplumda şiddetin azalacağını düşünüyorum.	67	26,8	132	52,8	51	20,4	-	-	-	-
13. Adab-ı muaşeret kurallarını bilmek ve uygulamak iletişime pozitif etki sağlar.	105	42,0	117	46,8	28	11,2	-	-	-	-
14. Adab-ı muaşeret kurallarını bilmek sosyal hayatta kolaylık sağlar.	96	38,4	122	48,8	32	12,8	-	-	-	-
15. Adab-ı muaşeret kurallarını bilmek iş hayatında başarı sağlar.	75	30,0	131	52,4	44	17,6	-	-	-	-
16. Adab-ı muaşeret kuralları uygulanırsa insanlar arasında daha az sorun yaşanacağına inanıyorum.	85	34,0	136	54,4	29	11,6	-	-	-	-
17. Kibar insanlarla iletişimin daha kolay olduğunu düşünüyorum.	112	44,8	114	45,6	24	9,6	-	-	-	-

18. Kıbar insanlarla iletişim kurmaktan daha fazla mutluluk duyarım.	110	44,0	114	45,6	26	10,4	-	-	-	-
19. Karşımdaki kurallara uyduğunda uyum sağlarım, aksi halde bende uymam.	80	32,0	121	48,4	49	19,6	-	-	-	-
20. Dijital ortamda da iletişim kurarken bu kurallara uyulması gerektiğini inanıyorum.	88	35,2	130	52,0	32	12,8	-	-	-	-
21 İnsanların yüz yüze iletişimde olduğu kadar dijital ortamda bu kurallara uymadığını düşünüyorum	90	36,0	130	52,0	30	12,0	-	-	-	-
22. Sosyal medyada bu kurallara uymamanın etik sorunları çözeceğine inanıyorum.	75	30,0	124	49,6	51	20,4	-	-	-	-
23. Dijital ortamda yapılan yazışmalarda kullanılan kısaltmaların Türkçeye zarar verdiğine inanıyorum.	88	35,2	125	50,0	37	14,8	-	-	-	-

Tablo 4: Katılımcıların Adab-ı Muaşeret Kurallarına Genel Tutumu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılar tanım, çağrışım ve önem sorularından da anlaşılacağı üzere, adab-ı muaşeret kurallarına genellikle olumlu yaklaşmış ve bu nedenle olumsuz şıklar hiç tercih edilmemiştir. Bu durumda, katılımcıların genel olarak görgü kurallarını desteklediği ve bu kuralların toplum için önemli olduğuna inandığı söylenebilir.

2.5.3.3. Adab-ı Muaşeret Algısı Çağrışımları

		N	%
Sizce Adab-ı Muaşeret nedir?	İncelik	43	17,2
	Sosyal davranış kuralları	103	41,2
	Ahlaklı olmak	60	24,0
	Saygı ve duyarlılık	31	12,4
	Gelenek ve görenek	13	5,2
“Adabı Muaşeret” kelimesi sizde nasıl bir çağrışım yapmaktadır?	Olumlu çağrışım yapmaktadır	244	97,6
	Olumsuz çağrışım yapmaktadır	6	2,4
“ Adabı Muaşeret kuralları ” terimini duyunca aklınıza <u>ilk gelen şey</u> nedir?	Huzur	14	5,6
	Saygınlık	103	41,2
	Özgüven	17	6,8
	Zarafet	41	16,4
	Kibarlık	75	30,0

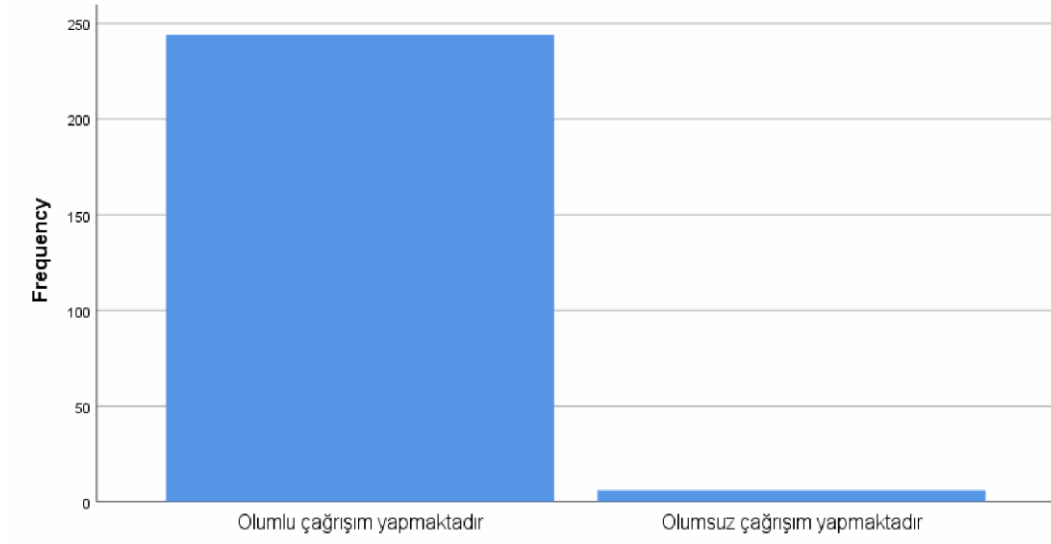
Tablo 5: Tanım ve Çağrışımlar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5’e bakıldığında katılımcıların *adab-ı muaşeret* kavramına ilişkin algıları ve çağrışımları görülmektedir. Veriler, bu kavramın genel olarak olumlu bir anlam taşıdığını ve farklı unsurlar ile ilişkilendirildiğini göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu (%41,2), adab-ı muaşeret “sosyal davranış kuralları” olarak tanımlamaktadır. Bu, kavramın toplum içerisindeki davranış normlarına vurgu yaptığını göstermektedir. İkinci en yüksek oran (%24,0) ile “ahlaklı olmak” cevabı verilmiştir, bu da adab-ı muaşeretin etik değerlerle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.

Diğer yanıtlar arasında “incelik” (%17,2), “saygı ve duyarlılık” (%12,4) ve “gelenek ve görenek” (%5,2) yer almakta olup, katılımcılar bu kavramı kişisel ve toplumsal değerlerin bir birleşimi olarak görmektedir. Adab-ı muaşeret, katılımcıların büyük bir çoğunluğu

için (%97,6) olumlu bir çağrışım yapmaktadır. Bu durum, katılımcıların bu kavramı genel anlamda pozitif bir değer olarak algıladığını göstermektedir. Olumsuz çağrışım yapanlar ise yalnızca %2,4 ile oldukça düşük bir orandadır. Bu, kavramın toplumsal kabulünün yüksek olduğunu ve olumsuz algıların istisna olduğunu göstermektedir. En yaygın çağrışım “saygınlık” (%41,2) olarak belirtilmiştir. Bu durum, adab-ı muaşeretin toplumda bireylere itibar kazandıran bir olgu olarak algılandığını göstermektedir. “Kibarlık” (%30,0), katılımcılar için adab-ı muaşeretin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır ve bireysel nezaket ile ilişkilendirilmektedir. Diğer çağrışımlar arasında “zarafet” (%16,4), “özgüven” (%6,8) ve “huzur” (%5,6) bulunmaktadır.

Grafik 4: Adab-ı Muaşeret İfadesinin Katılımcılarda Yaptığı Çağrışımlar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1: Adabı Muâşeret Tanımı ve Çağrışımlar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

	Olumlu çağrışım yapmaktadır		Olumsuz çağrışım yapmaktadır		Toplam		X2	p
Cinsiyet	N	%	N	%	n	%		
Kadın	156	62.4	3	1.2	159	63.6 %	,491 ^a	0,483
Erkek	88	35.2	3	1.2	91	36.4 %		

Tablo 6: Adab-ı Muâşeret Kurallarının Cinsiyete Göre Çağrışım Dağılımı ve İlişkisi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Tablo 6’da adabı muâşeret kurallarının cinsiyete göre dağılımı ve ilişki (Ki Kare) testi sonuçları görülmektedir. Yapılan ki kare testi sonuçlarına göre çoğunluk "olumlu çağrışım yapmaktadır" demiştir (244 kişi), "olumsuz çağrışım yapmaktadır" diyenler oldukça azdır (6 kişi). Bu, genel olarak olumlu bir algının baskın olduğunu göstermektedir ve sonuç olarak cinsiyet ile "Adab-ı Muâşeret kelimesinin çağrışımı" arasında istatistiksel olarak ($p > 0.05$) anlamlı bir ilişki kurulamamaktadır.

	ss	df	ms	f	p	η^2
Cinsiyet	0,338	1	0,338	2,514	0,114	0,010
Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Önemli Olduğunu Düşünüyor	4,755	2	2,378	17,697	0,000	0,127
Cinsiyet x Adabı Muaşeret	0,436	2	0,218	1,624	0,199	0,013
Hata	32,784	244	0,134			
Toplam	4323,367	250				

Tablo 7: Cinsiyet ve Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Öneminin Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı Üzerindeki Etkisi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, cinsiyet değişkeninin Adab-ı Muaşeretin Toplumsal algısı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F= 2,514$, $p = 0,114$). Ancak, adab-ı muaşeret kurallarına uymanın önemli olduğunu düşünen bireylerin Adab-ı Muaşeretin Toplumsal algısı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($F = 17,697$, $p < 0,001$).

Değişkenler	Gruplar	N	X	ss	Levene testi	t testi	r	r	
					f	p	t	df	p
Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı	Erkek	91	4,1429	0,39670	,049	,825	,087	248	,931
	Kadın	159	4,1384	0,39219					
Eğitim	Erkek	91	4,1560	0,40885	,693	,406	-1,37	248	,169
	Kadın	159	4,2264	0,37643					

Tablo 8: Kadın ve Erkek Katılımcıların Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı Ve Eğitimde Adab-ı Muaşeret Tutumlarını Görmeye Yönelik T Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 8’de verilen T testi sonuçlarına göre, cinsiyetin adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret konularında anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir. Her iki durumda da kadınlar ve erkekler arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

($p > 0,05$). Bu bulgular, bu iki değişkenin cinsiyetle ilişkisinin güçlü olmadığına işaret etmektedir.

	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Adab-1 Muaşeretin Toplumsal Algısı										
18-24	210	4.1184	0.37910	Gruplararası	1,661	3	0,554	3,700	0,012	Anlamlı
25-35	30	4.1667	0.45653	Grup İçi	36,807	246	0,150			
36-45	7	4.5918	0.30224	Toplam	38,467	249				
46-60	3	4.3333	0.29738							
Toplam	250	4.1400	0.39305							
Eğitimde Adab-1 Muaşeret										
18-24	18-24	210	4.1829	Gruplararası	1,648	3	0,549	3,746	0,012	Anlamlı
25-35	25-35	30	4.1967	Grup İçi	36,072	246	0,147			
36-45	36-45	7	4.6429	Toplam	37,720	249				
46-60	46-60	3	4.4667							
Toplam	Toplam	250	4.2008							

Tablo 9: Yaş Gruplarına Göre Adab-1 Muaşeretin Toplumsal Algısı ve Eğitimde Adab-1 Muaşeret Görüşleri Üzerindeki Etkisi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Tablo 9 'da sunulan verilere göre, adab-1 muaşeretin toplumsal algısı değişkeninde yaş grupları arasındaki farklılık anlamlı ($p < 0,05$) bulunmaktadır. Özellikle, 36-45 yaş grubunun ortalaması ($m = 4.5918$), diğer yaş gruplarından daha yüksektir. Yaş gruplarının, adab-1 muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-1 muaşeret üzerinde

anlamlı bir etkisi olduğu ($p < 0.012$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, yaş faktörünün bireylerin toplumsal ve değer algılarına yönelik tutumlarını etkilediğini göstermektedir.

	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Adab-1 Muaşeret in Toplumsal Algısı										
Evet	22 2	4,188 5	0,359 08	Gruplararası	5,227	2	2,61 3	19,41 8	,00 0	Anlamlı
Hayır	5	4,057 1	0,358 57	Grup İçi	33,24 1	24 7	,135			
Kararsızım	23	3,689 4	0,438 53	Toplam	38,46 7	24 9				
Toplam	25 0	4,140 0	0,393 05							
Eğitimde Adab-1 Muaşeret										
Evet	22 2	4,244 6	0,348 29	Gruplararası	4,450	2		16,52 0	,00 0	Anlamlı
Hayır	5	4,180 0	0,311 45	Grup İçi	33,27 0	24 7	2,22 5			
Kararsızım	23	3,782 6	0,525 40	Toplam	37,72 0	24 9	,135			
Toplam	25 0	4,200 8	0,389 21							

Tablo 10: Adabı Muaşeretin Toplumsal Algısı ile Kurallara Uymanın Önemi Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 10'de sunulan verilere göre, adab-1 muaşeretin toplumsal algısı değişkeninde adab-1 muaşeret kurallarına uymanın önemi arasındaki farklılık anlamlı ($p < 0.05$) bulunmaktadır. "Evet" diyenlerin ortalamaları her iki değişkende de en yüksek olarak göze çarpmaktadır ancak "Kararsızım" diyenlerin ortalaması belirgin şekilde düşüktür.

2.5.3.4. Adabı Muaşeret Tanımı

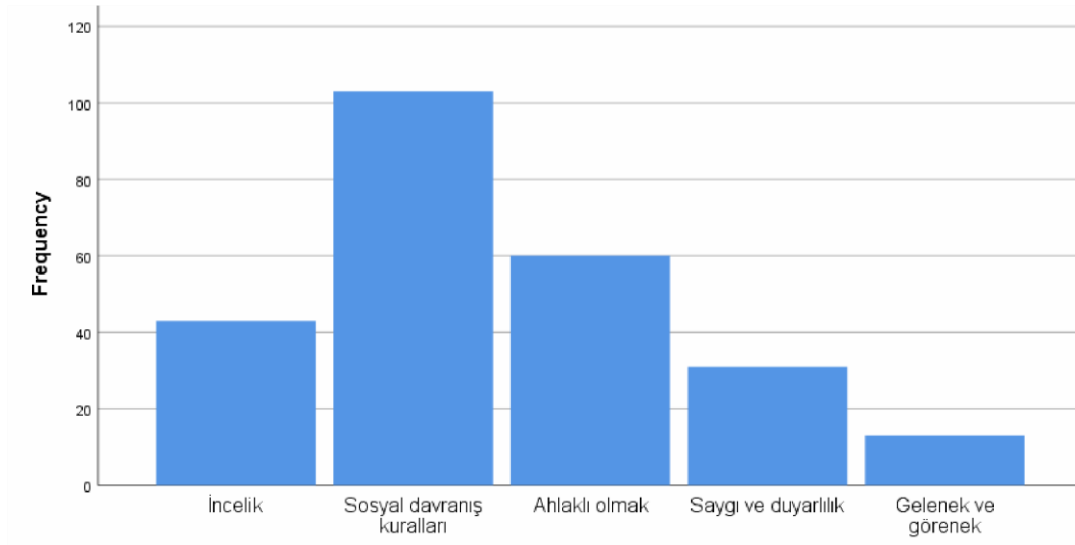
	İncelik		Sosyal davranış kuralları		Ahlaklı olmak		Saygı ve duyarlılık		Gelenek ve görenek		Toplam		X ²	p
Cinsiyet	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	3,34 3a	,50 2
Kadın	26	28.57	70	76.92	34	37.36	19	20.88	10	10.99	91	34.4		
Erkek	17	10.69	33	20.75	26	16.35	12	7.55	3	1.89	159	63.6		

Tablo 11: Adab-ı Muaşeret Tanımının Cinsiyete Göre Dağılımı ve İlişkisi

Sizce Adabı Muaşeret nedir ?

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 11’de adabı muaşeret tanımının cinsiyete göre dağılımı ve ilişki (Ki Kare) testi sonuçları görülmektedir. "Sosyal davranış kuralları" kadınlar arasında (%44) erkeklerden (%36) daha sık belirtilmiştir. "Ahlaklı olmak" ifadesi ise erkekler arasında (%28) kadınlardan (%21) daha sık kullanılmıştır. Ki-kare testine göre, katılımcıların cinsiyetleri, "Adab-ı Muaşeret" tanımı üzerinde belirgin bir farklılık oluşturmamaktadır ($p = 0.502$). Ancak, dağılımda kadınların "Sosyal davranış kuralları" tanımını erkeklerden biraz daha fazla vurguladığı dikkat çekmektedir.

Grafik 5: Katılımcıların Adab-ı Muaşeret Tanımları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.5.3.5. Eğitimde Adabı Muaşeret

	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Adab-ı Muaşeret in Toplumsal Algısı										
Evet	22 2	4,188 5	0,359 08	Gruplararası	5,227	2	2,61 3	19,41 8	,00 0	<i>Anlamlı</i>
Hayır	5	4,057 1	0,358 57	Grup İçi	33,24 1	24 7	,135			
Kararsızım	23	3,689 4	0,438 53	Toplam	38,46 7	24 9				
Toplam	25 0	4,140 0	0,393 05							
Eğitimde Adab-ı Muaşeret										
Evet	22 2	4,244 6	0,348 29	Gruplararası	4,450	2		16,52 0	,00 0	<i>Anlamlı</i>
Hayır	5	4,180 0	0,311 45	Grup İçi	33,27 0	24 7	2,22 5			

	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Adab-1 Muaşeretin Toplumsal Algısı										
Evet, zorunlu ders olarak	51	4,254 9	0,3728 7	Gruplarara Sı	1,325	3	,44 2	2,92 4	,03 5	Anlamlı
Evet, seçmeli ders olarak	10 3	4,155 3	0,3748 3	Grup İçi	37,14 3	24 6	,15 1			
Hayır	45	4,038 1	0,3881 4	Toplam	38,46 7	24 9				
Fikrim yok	51	4,084 0	0,4296 9							
Topla m	25 0	4,140 0	0,3930 5							
Eğitimde Adab-1 Muaşeret										
Evet, zorunlu ders olarak	51	4,351 0	0,3568 6	Gruplarara Sı	2,140	3	,71 3	4,93 2	,00 2	Anlamlı
Evet, seçmeli ders olarak	10 3	4,217 5	0,3792 2	Grup İçi	35,58 0	24 6	,14 5			
Hayır	45	4,080 0	0,3481 1	Toplam	37,72 0	24 9				
Fikrim	51	4,123	0,4292							
yok		5	3							
Topla m	25 0	4,200 8	0,3892 1							

Tablo 12: Adabı Muaşeretin Eğitimde Ders Olarak Yer Almasına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Toplumsal Algı ile İlişkisi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12’de ki veriler incelendiğinde adab-ı muaşeretin toplumsal algısı değişkeni gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,035$). "Adab-ı Muaşeret Kuralları'nın iletişim fakültelerinde ders olarak görülmesi gerektiğine dair" görüşler değerlendirildiğinde, "Zorunlu ders olarak" diyenlerin ortalaması en yüksek (4,25), "Hayır" diyenlerin ortalaması ise en düşüktür (4,04). Eğitimde adab-ı muaşeret değişkeni gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,002$). Benzer şekilde, "Zorunlu ders olarak" diyenlerin ortalaması en yüksek (4,35), "Hayır" diyenlerin ortalaması ise en düşüktür (4,08).

	Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğretilmeye Başlanmalıdır?	Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmelidir?	p
Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğretilmeye Başlanmalıdır?	1	0,392	,000
Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmelidir?	0,392	1	,000

Tablo 13: Adabı Muaşeret Kuralları Üzerine Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğretilmeye Başlanmalıdır? ve Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmelidir? arasındaki korelasyon pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,392$) olarak bulunmuştur ve bu korelasyon istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Bu durumda, katılımcıların adab-ı muaşeret kurallarının öğretilmeye başlanması gereken dönemi değerlendirmeleri ile bu kuralların ilk olarak öğrenilmesi gereken yeri değerlendirmeleri birbirine bağlıdır.

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra numaralarını n toplanması	u	w	z	p
Erkek	91	137,16	12482,00	6173,00	18893,00	-2,01	,044
Kadın	159	118,82	18893,00	0	0	7	

Tablo 14: Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğretilmeye Başlanması Gerektiği Görüşünün Cinsiyete Göre Farklılaşması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 14 incelendiğinde Mann-Whitney U testi ile, erkek ve kadın katılımcılar arasında adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği hakkındaki görüşleri karşılaştırılmıştır. Testin sonucunda iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. Dolayısıyla, erkekler ve kadınlar arasında adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği konusunda farklılıklar bulunmaktadır.

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra numaralarını n toplanması	u	w	z	p
Erkek	91	146,75	13354,00	5301,00	18021,00	-4,92	,000
Kadın	159	113,34	18021,00	0	0	4	

Tablo 15: Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmesi Gerektiği Hakkındaki Görüşün Cinsiyete Göre Farklılaşması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu tabloda Mann-Whitney U testi, erkek ve kadın katılımcılar arasında adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerinin karşılaştırması yer almaktadır. Testin sonucunda bu iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < 0,05$) ortaya konulmuştur. Bu durumda, erkekler ve kadınlar arasında adab-ı muaşeret kurallarının nerede öğrenilmesi gerektiği konusunda belirgin bir farklılık vardır.

Yaş Grubu	n	%	Sıra ortalaması	H	d f	p
18-24	210	84,0 %	126,73	2,811	3	0,422
25-35	30	12,0 %	128,38			
36-45	7	2,8%	97,50			
46-60	3	1,2%	75,83			
Toplam	250	100%				

Tablo 16: Adabı Muaşeret Kuralları Hangi Dönemde Öğretilmeye Başlanması Gerektiği Görüşünün Yaş Gruplarına Göre Farklılaşması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 16’da yer alan Kruskal-Wallis testi verileri ile, yaş gruplarına göre adab-ı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği hakkındaki görüşleri karşılaştırılmaktadır. Testin sonucunda yaş grupları arasında adabı muaşeret kurallarının öğretilmeye başlanma dönemi konusunda önemli bir farklılık ($p > 0,05$) bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yaş Grubu	n	%	Sıra ortalaması	H	d f	p Değeri
18-24	210	84,0 %	123,15	6,806	3	0,078
25-35	30	12,0 %	147,13			
36-45	7	2,8%	114,64			
46-60	3	1,2%	99,00			
Toplam	250	100%				

Tablo 17: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları İlk Olarak Nerede Öğrenilmelidir? Değerlendirmesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 17 Kruskal-Wallis testi, yaş gruplarına göre adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşleri karşılaştırmaktadır. Sonuç olarak yaş grupları arasında adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak öğrenilmesi gereken yer konusunda anlamlı bir farklılık ($p > 0,05$) gözlemlenmemektedir.

Yaş Grubu	n	%	Sıra ortalaması	H	d f	p Değeri
18-24	210	84,0 %	129,32	13,441	3	0,004
25-35	30	12,0 %	124,23			
36-45	7	2,8%	59,00			
46-60	3	1,2%	26,00			
Toplam	250	100%				

Tablo 18: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kurallarının "İletişim Fakültelerinde Ders Olarak Okutulup Okutulmaması" Konusundaki Görüşlerin Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 18’de yer alan Kruskal-Wallis testi, yaş gruplarına göre adabı muaşeret kurallarının "İletişim Fakültelerinde ders olarak okutulup okutulmaması" konusundaki görüşleri karşılaştırmaktadır. Bu testin sonucunda yaş grupları arasında adab-ı muaşeret kurallarının iletişim fakültelerinde ders olarak okutulması gerektiği konusunda anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunmaktadır. Bu fark, özellikle 36-45 yaş ve 46-60 yaş gruplarındaki katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha düşük bir sıralama ortalamasına sahip olması ile ilişkilidir.

2.5.3.6. Adabı Muaşeret Kurallarının Bilinirliği

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra numaralarını toplanması	u	w	z	p
Erkek	91	145,16	13209,50	5445,500	18165,500	-3,504	,000
Kadın	159	114,25	18165,50				

Tablo 19: Adabı Muaşeret Kurallarının Bilinirliğinin Cinsiyet Üzerinde Farklılaşması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 19’de yer alan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, kadınlar ve erkekler arasında adab-ı muaşeret kuralları hakkında sahip oldukları bilgi seviyelerinde önemli bir farklılık ($p < 0,05$) vardır.

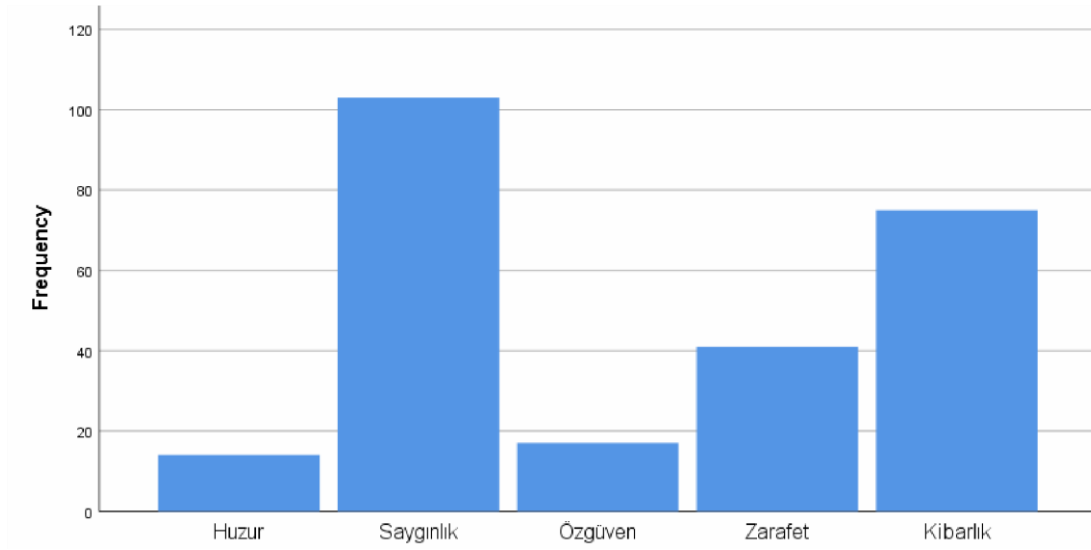
2.5.3.7. Adabı Muaşeret Kelimesini Duyunca İlk Akla Gelen Şey

Yaş Grubu	n	%	Sıra ortalaması	H	d f	p Değeri
18-24	210	84,0 %	130,20	8,184	3	0,042
25-35	30	12,0 %	92,75			
		%				
36-45	7	2,8%	116,79			
46-60	3	1,2%	144,67			
Toplam	250	100%				

Tablo 20: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları ile İlgili İlk Akla Gelen İfadelerin Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kruskal-Wallis testi burada ise, yaş gruplarına göre "adabı muaşeret kuralları denildiğinde ilk akla gelen ifadeler" konusundaki farklılıkları incelemek için kullanılmıştır. Testin sonucunda, yaş grupları arasında ilk akla gelen şey hakkında anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) olduğu anlaşılmıştır. Özellikle 46-60 yaş grubu, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir sıralama ortalamasına sahiptir.

Grafik 6: Adab-ı Muaşeret Denildiğinde Akla İlk Gelen

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.5.3.8. Adabı Muaşeret Kuralları ve İletişim Becerileri

Yaş Grubu	n	%	Sıra ortalaması	H	d f	p Değeri
18-24	210	84,0 %	125,68	2,309	3	0,511
25-35	30	12,0 %	130,90			
36-45	7	2,8%	105,50			
46-60	3	1,2%	105,50			
Toplam	250	100%				

Tablo 21: Yaş Gruplarına Göre Adabı Muaşeret Kuralları ve İletişim Becerileri İlişkisi Üzerine Görüşlerin Karşılaştırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 21’de hareketle, yaş gruplarına göre katılımcıların "adabı muaşeret kuralları ve iletişim becerileri ilişkisi" hakkında görüşleri üzerinde anlamlı bir fark olup olmadığını incelenmektedir. Uygulanan testin sonucunda, yaş grupları arasında adab-ı muaşeret kuralları ve iletişim becerileri ilişkisi konusunda anlamlı bir farklılık ($p > 0,05$) bulunmamaktadır.

Hipotez No	Hipotez	p Değeri	Red / Kabul
1	Cinsiyet, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı üzerinde anlamlı bir fark oluşturur.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
2	Cinsiyet, eğitimde adab-ı muaşeret konusundaki tutumlar üzerinde anlamlı bir fark oluşturmaz.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi
3	Cinsiyet ile adab-ı muaşeret kurallarının olumlu veya olumsuz çağrışım yapması arasında anlamlı bir ilişki vardır.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi
4	Cinsiyet ile "Adabı Muaşeret" tanımı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
5	Cinsiyet ile , "Adab-ı Muaşeretin Toplumsal Algısı" üzerinde anlamlı bir ilişki vardır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
6	Adabı Muaşeret Kurallarına Uymanın Önemli Olduğunu Düşünme" değişkeni" ile “Adabı Muaşeretin Toplumsal Algısı" arasında anlamlı bir ilişki vardır.	$p < 0,001$ (anlamlı)	Kabul
7	Yaş gruplarındaki farklılıklar, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
8	Yaş gruplarındaki farklılıklar, adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi

9	Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimde adab-ı muaşeret görüşleri, adabı muaşeret kurallarına uymanın önemini kabul eden bireyler arasında daha yüksek, kurallara uymayan veya kararsız olan bireyler arasında daha düşük olacaktır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
10	Adab-ı muaşeret konusunu olumlu algılayanlar ile eğitimde adab-ı muaşeretin önemine inananların görüşleri, adab-ı muaşeret kurallarına uymanın önemine inananlara göre anlamlı bir fark göstermemektedir.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi
11	Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı ve eğitimdeki görüşler, adab-ı muaşeretin zorunlu ders olarak verilmesi gerektiğini savunan bireyler arasında daha yüksek, "Hayır" diyen bireyler arasında ise daha düşük olacaktır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
12	Adabı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği ile bu kuralların ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği arasındaki ilişki pozitif yöndedir ve anlamlıdır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
13	Cinsiyet, adabı muaşeret kuralları hakkında sahip olunan bilgi seviyesinde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
14	Cinsiyet, adabı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği görüşünde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
15	Cinsiyet, adabı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
16	Yaş gruplarına göre adabı muaşeret kurallarının hangi dönemde öğretilmeye başlanması gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi
17	Yaş gruplarına göre adabı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi

18	Yaş gruplarına göre adabı muaşeret kurallarının "İletişim Fakültelerinde ders olarak okutulup okutulmaması" konusundaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
19	Yaş gruplarına göre "adabı muaşeret kuralları denildiğinde ilk akla gelen ifadeler" konusunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.	$p < 0,05$ (anlamlı)	Kabul
20	Yaş gruplarına göre "adabı muaşeret kuralları ve iletişim becerileri ilişkisi" hakkındaki görüşlerde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.	$p > 0,05$ (anlamlı değil)	Reddedildi

Tablo 22: Hipotezler ve Red/Kabul Durumları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 21 her hipotez için yapılan istatistiksel testlerin sonuçlarına göre kabul edilen ve reddedilen hipotezleri göstermektedir.

SONUÇ

İnsan hangi meslek ya da alanda olursa olsun amacı toplumda saygınlık kazanmak ve değer görmektir. Başarı ve mutluluk buna bağlı olmaktadır. Toplum içinde saygınlık insanın bulunduğu çevrede belirli bir yer kazanma şeklinde tanımlanabilir. Bu öğrencilik yıllarından başlar ve gelişerek kendini çevresine yavaş yavaş kanıtlayarak devam eden bir süreçtir. İnsanın kişiliği olumlu yönde gelişip belirginleştikçe toplumda daha çok ilgi toplayacak daha yakından izlenecek gözlenecek ve takdir edilecektir.

Adab-ı muaşeret kuralları karşılıklı saygı, anlayış, hoşgörü temellerine dayanmaktadır. Nezaket bir insanın ömrü boyunca koruması gereken en önemli ve değerli özelliğidir. Çünkü adab-ı muaşeret kuralları insanı gerçek insan yapmak için konulmuş ve öğrenilmesi mutlaka zorunlu olan kurallar denebilir. Toplumda hiç kimseyi hesaba katmadan umursamadan yaşamak mümkün görünmemektedir. Adab-ı muaşeret kuralları topluma zorla kabul ettirilmek istenen, laf olsun diye konmuş, insan yaratılışına ters düşen kaideler olarak görülmemelidir. Tam tersine insan hayatını son derece kolaylaştıran neredeyse tamamı akla yatkın bir sebebe ve mantığa dayanan kurallardır.

Adab-ı muaşeret kurallarına uyup uymamanın görünüşte çokta bir önemi yok gibi düşünülebilir. Yasal olarak suçta değildir. Toplumda hiç kimse sıraya girmediği veya toplu taşımalarda yaşlılara yer vermediği için cezalandırılmamaktadır. Fakat adab-ı muaşeret kurallarının kanunlardan çok daha etkili bir yaptırım gücü olduğu söylenebilir. O güç insanlarda ki beğenilme saygınlık ve takdir görme isteğidir. İşte bu istek insanı görgülü olmaya yöneltecektir. Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin zirvesinde yer alan kendini gerçekleştirme (yani erdemli olma, özgün olma, kendini bilme, içten olma, yeteneklerini ve potansiyelini açığa çıkarma, kendi doğrusuna ulaşma) kategorisine bu kuralları bilmeden ve uygulamadan ulaşmak ise mümkün görünmemektedir.

Günümüzde toplumun genç kesimi tarafından adab-ı muaşeret kurallarının önemsenmediği, orta yaş ve yaş almış kişiler tarafından kabul edilmiştir. Fakat gençlerle iletişime geçildiğinde onlarda da bu kurallara toplumda ihtiyaç duyulduğu bilincinin oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Fakat toplumda yer alan herkesin bu kuralları bilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Gençlerle yapılan birebir görüşmelerde toplumun ahlakının düzeleceğine karşı inançlarının kalmadığı gözlemlenmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda toplumun genelinde gençlere haksızlık yapıldığı kanısına varılmıştır. Bu kurallar eski de kaldığı düşüncesi ile yeni nesillere aktarılma konusunda

sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir. Çocuklar ve gençler bu kuralları uygulayamadıkları için saygısız olarak nitelendirilmiş ve toplumdan dışlanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Yeni neslin elinden bu kuralları öğrenme hakkının bir şekilde alındığı düşünülmektedir. Çocuklara ve gençlere yapılan bu haksızlığın bir an önce önüne geçilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu konu toplumda herkesin sorumluluğunda olduğu bir süreçtir.

Yapılan araştırmada gençlerin hemen hemen tamamında adab-ı muaşeret kavramı olumlu çağrışım yapmaktadır. Bu kuralları bilmenin saygınlığı artıracaklarını düşünmektedirler. İletişim fakültesi öğrencileri kuralların toplumun her kesimine öğretilmesi gerektiğine inanmaktadır. Çalışmada özellikle gençlere yer verilmesinin nedeni yaş almış kişilerin bu konunun önemini bildiği düşünülmektedir. Araştırma sonucunda görüldüğü gibi gençlerde bu konuda oldukça bilinçlidir.

Geleneksel toplum yapılarında, kadınlardan nazik, zarif ve uyumlu davranışlar sergilemeleri beklenen bir durumdur. Bu, kadınları görgü ve adab-ı muaşeret gibi konulara daha duyarlı hale getirmektedir. Kadınlar, genellikle ailelerin ve toplumun kültürel taşıyıcıları olarak görülmektedir. Yine kadınlarda, psikolojik olarak daha fazla empati geliştirdikleri bilinen bir gerçektir. Kadınlar, genellikle ev sahibi rolünde daha sık yer alır ve misafir ağırlama, özel günlerde düzen sağlama gibi görevlerle ilişkilendirilmektedir. Bu tür etkinliklerde görgülerinin olması, onlara bir avantaj sağlamaktadır. Adab-ı muaşeret kuralları genellikle zarafet ve estetikle bağdaştırılmaktadır. Bu da kadınları bu konuda daha çok ön plana çıkarır, çünkü toplumsal olarak kadınların zarafeti daha fazla vurgulanmaktadır.

Tüm bunlar da göz önüne alındığında cinsiyetin adab-ı muaşeretin toplumsal algısı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüş ve H1 kabul edilmiştir. Cinsiyetin, eğitimde adab-ı muaşeret konusundaki tutumlar üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu söylenebilir. Bundan ötürü H2 red edilmiştir. Adab-ı muaşeret kuralları, toplumsal düzeyde olumlu çağrışım yapan bir araçtır. Ancak bu kuralların olumlu çağrışım yapması, bunların uygulanma biçimine bağlı olmaktadır. Zorlayıcı ya da baskıcı bir şekilde uygulanmaya çalışılması zaman zaman olumsuz algılar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle, bu kuralların esnek ve anlayışlı bir şekilde benimsenmesi önemlidir. Herkes içinden gelerek uygulamalıdır. Ama aynı zamanda toplumun görünmeyen ama insanı rahatsız etmeyen bir baskısı da olmalıdır. Bundan ötürü cinsiyet ile adab-ı muaşeret kurallarının olumlu

veya olumsuz çağrı yapması arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu nedenle H3 reddedilmiştir. Yapılan ankette adab-ı muaşeret nedir açık uçlu sorusu sorulmuş cevap alınamayan anketler olmuştur. Bu anketler geçersiz sayılmış sisteme girilmemiştir. Cevap verenler arasında cinsiyet farkı olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş H4 kabul edilmiştir. Adab-ı muaşeretin toplumsal algısı, kültürel, tarihi ve sosyal faktörlere bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. Genel olarak, bu kuralların toplumun huzuru, düzeni ve toplumun iletişim ortamını korumak için önemli görülür. Bundan ötürü bu kurallara uymanın önemli olduğu düşünülmektedir. H6 kabul edilmiştir. Yapılan ankette yine görülmüştür ki yaş grubu farklı olsa da bu kurallarının eğitiminin verilmesi konusunda ki görüşleri hemen hemen aynıdır. H7 kabul edilmiştir. Adabı muaşeret kurallarına uymanın önemini kabul eden bireyler, eğitim konusunu daha fazla desteklemekte, kurallara uymayan önemsemeyen ya da kararsız kalanlar ise eğitimi daha az desteklemektedirler. H9 kabul edilmiştir. Adabı muaşeret kurallarına uymanın önemli ve gerekli olduğunu düşünenler eğitime daha fazla destek vermektedirler. H:10 reddedildi. Adabı muaşeretin iletişim fakültesinde zorunlu ders olarak okutulmasını savunanlar adab-ı muaşeret toplumda öğrenilmesi ve uygulanması konusunda daha bilinçlidir H11 kabul edilmiştir. Adab-ı muaşeret kurallarının küçük yaşlardan itibaren öğrenilmesi gerektiği düşünüldüğü için ilk olarak ailede öğretilmesi gerektiği sonucu çıkarılmıştır. H12 kabul edilmiştir. Kadınların kurallara daha hâkim olduğu, bilgi seviyelerinin daha yüksek olduğu konuya çok daha yakın oldukları anlaşılmıştır. H13 kabul edilmiştir. Bununla bağlantılı olarak ta bu kuralların hangi dönemde öğretilmesi gerektiği konusunda cinsiyet farkı gözlemlenmiştir.H14 kabul edilmiştir. Ankete cevap verenler arasında yaş gruplarına bakıldığında adab-ı muaşeret kurallarının ilk olarak nerede öğrenilmesi gerektiği konusunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir.H16 reddedilmiştir. Ankette iletişim fakültesi öğrencilerine adab-ı muaşeret kurallarının ders olarak okutulup okutulmaması sorulmuş cevaplar yine gençlerin bu kurallara duyarsız kalmadığını göstermiştir. Öğrencilerden 107 kişi seçmeli ders, 48 kişi zorunlu ders olarak okutulması gerektiğini söylemiştir. 51 öğrenci kararsız kalmış, 44 öğrenci de hayır cevabını vermiştir. Yani öğrencilerin % 62 'si bu kuralları ders olarak okutulmasını istemektedir. Azımsanamayacak olan bu oranın dikkate alınması tavsiye edilmektedir. Yapılan çalışmanın genelinde bakıldığında katılımcılar bu kurallara uymanın önemli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca yine katılımcılar iletişim becerilerine olumlu katkı sağladığı da

kabul etmektedir. Öğrencilerden 9 kişi kuralların hiçbirini bilmediğini söylerken 6 öğrenci ise tamamını bildiğini düşünmektedir. Hiçbirini bilmediğini ve tamamını bildiğini iddia eden öğrenciler bu kuralları ders olarak ta görmek istememektedir. Hayatın olağan akışında bu kuralların hiçbirini bilmemek ve hepsini bilmek mümkün olmadığı için öğrencilerin toplum kurallarını bilmediklerinden dolayı tepkisel yaklaştığı düşünülmektedir. Öğrencilere adab-ı muaşeret kurallarına uygun hareket etme sadece toplumda üst sosyal sınıfa mı aittir sorusu sorulduğunda 126 öğrenci katılmadıklarını toplumda her kesimden insanın uygulaması gerektiği cevabını vermiştir. Bu kuralların toplumda sadece üst sınıfa ait olduğunu düşünen öğrencilerin adab-ı muaşeret ile protokol kurallarını karıştırdığı tahmin edilmektedir.

Öneriler

1. Adab-ı muaşeret kurallarını bilen iletişim fakültesi öğrencilerinin avantajlarına birkaç örnek vermek gerekirse; Adab-ı muaşeret kuralları, iş görüşmeleri, toplantılar, sunumlar ve resmi etkinliklerde profesyonel bir duruş sergilemeyi öğretmektedir. %62 oran ile bu kuralları ders olarak okutulması gerektiğine inanan gençlerin düşünceleri önemsenmeli, dikkate alınmalı ileri ki yıllarda bu kurallar ders olarak özellikle iletişim fakültelerindeki yerini almalıdır. İletişim fakültesi öğrencilerinin herkesten çok daha fazla bu davranış kurallarını bilmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Adabı muaşeret dersleri, öğrencilerin kişisel itibarlarını ve profesyonel imajlarını geliştirmelerine destek olabilir. Özellikle medya sektöründe çalışanların topluma rol model olma sorumluluğu bulunduğu için doğru davranış normları önemlidir. İletişim fakültesi öğrencileri, iş hayatında veya sosyal çevrelerinde çatışma çözme ve kriz yönetimi durumlarıyla sıkça karşılaşabilir. Bu ders, bu tür durumlarla başa çıkma becerisi kazandırabilir.
3. Adab-ı muaşeret kuralları, toplumsal değerleri ve etik kuralları anlamaya ve bunlara uygun davranmaya teşvik etmektedir. İlköğretimden itibaren zorunlu ders olabilir.
4. Dijital çağda, çevrimiçi davranışlar ve etik konular giderek daha önemli hale gelmiştir. Adab-ı muaşeret derslerinde bu konulara da yer verilerek dijital iletişim kurallarına uyum sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aker, Z. (1969). *Protokol kuralları*. Yaylacık Matbaası.
- Akgündüz, A.& Öztürk, S. (1999). *Bilinmeyen Osmanlı*. Osmanlı Araştırmaları Vakfı
- Aktaş, N. (2014). *Görgü ve Nezaket Kuralları*. Sis Yayıncılık.
- Alıcı, A. (2005). *Yeni görgü kuralları*. Elma Yayınevi
- Altınöz, M., Tutar, H. & Bayraktar, K. (2002). *Protokol bilgisi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Andreas, G. (1942). *Görgü*. Çev: Turan Aziz Beler. İstanbul Matbaası.
- Atak, H. (2020). *Yaşamda yeni bir evre beliren yetişkinlik*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Atalay, H. (2013). *Hayatımızı güzelleştiren görgü kuralları*. Özdemir Kitabevi.
- Atlioğlu, Y. & Erdoğan, S. (1997). *Görgü kuralları ve sofraya düzenlemesi*. Anadolu Üniversitesi.
- Atmaca, A. (2017). *Gençler için görgü kuralları*. Nesil Yayınları.
- Aytürk, N. (2020). *Protokol ve sosyal davranış kuralları*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bağışlar, Y. (2020). *Protokol görgü ve nezaket kuralları*. Yükseliş Yayınları
- Bıçakcı, İ. (1999). *İletişim ve halkla ilişkiler*. MediaCat Yayınları
- Brown, Fern.G.(1985). *Etiquette for children and teenagers*. Newyork : F. Watts.
- Bürge, C. (1961). *Çocuklara ve gençlere muaşeret kaideleri*. Hamle Matbaası
- Cheadle,E. (1875). *Manners of modern society*. Londra: Cassell, Peter and Gablin.
- Creswell, J.W.(2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Çev: Mustafa Sözbilir. Pegem Akademi.
- Çakır, S. (2018). *Bay protokol bayan nezaket*. Erguvan Yayınevi.
- Dalkılıç, M. (1932). *Yeni hayat adımına yeni muaşeret*. Orhaniye Matbaası.
- Değirmenci, Y. (2019). *Modern toplumda görgü kuralları*. Sıyer Yayınları.
- Demirkaya, H. (2013). *Bireysel ve örgütsel boyutlarıyla sosyal davranış*. Umutepe Yayınları
- Deniz, H. (1960). *En yeni görgü kuralları*. İnkılap ve Aka Kitabevleri.

- Doğan, E. & Aytürk, N. (2010). *Polis teşkilatında protokol ve sosyal davranış kuralları*. Yargı Yayınevi
- Doğan, S. (2020). *Gündelik hayatta görgü ve nezaket kuralları*. Serencam Yayınevi.
- Dökmen, Üstün. (2008). *Sanatta ve günlük yaşamda empati*. Remzi Kitabevi
- Dumanlı, G. (2017). *Ve zarafet*. Destek Yayınları
- Duru, Ş. (2005). *Her şeyin bir adabı var*. Alfa Yayınları
- Elias, N. (2004). *Uygarlık süreci I*. Çev: Ender Ateşman. İletişim Yayınları
- Erasmus, D. (1530). *Çocuklar için adab-ı muaşeret*. Çev: Berna Günen. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Erman, A, (2015). *The Literature of the Ancient Egyptians: Poems, narratives, and manuals of instruction from the third and second millenia BC*. Routledge.
- Erten, C. (1962). *Yeni görgü kuralları*. Bilgin Çocuk Yayınları.
- Esirci, Ş. (2018). *Görgü ve nezaket kuralları*. Bilgi Yayınevi.
- Geçikli, F. (2008). *Halkla ilişkiler ve iletişim*. Beta Basım.
- Gökçe, H. (2005). *Yaşamın her alanında lütfen efendim*. Hayat Yayınları
- Gürüz,D.& Temel Eğinli, A. (2014). *Kişilerarası İletişim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Halit, A. (2006). *Ahlaki dinamiklerimiz adab-ı muaşeret*. Rehber Yayınları.
- Hartley, F. (1860). *Ladies book of etiquette, and manual of politeness*. G.W. Cottrell Publishers
- Hartley, Cecil B.(1860). *The gentlemen's book of etiquette and manual of politeness*. G.W. Cottrell Publishers
- Hudson, K. Kyverthey.(1852). *Our etiquette and social observances for ladies and gentlemen*. Chubb&Reynders Publishers
- Işık, M. (2013). *Halkla ilişkilere giriş*. Eğitim Yayınevi
- Işık, M. (2014). *Sizinle iletişebilir miyiz?* Eğitim Yayınevi
- Işık, M. (2017). *Dünya ve Türkiye bağlamında kitle iletişim sistemleri*. Eğitim Yayınevi.
- Işık, M. (2017). *İletişim bilimine giriş*. Eğitim Yayınev
- Işık, M. & Erdem, A.(2015). *Nasıl marka şehir olunur*. Eğitim Yayınevi
- İşli, E. (2018). *Adab-ı Taam*. RGK Yayınları.

- Karakaya, M. & Gültekin, S. (2011). *Suçla mücadelede çağdaş yaklaşımlar*. Polis Akademisi Yayınları
- Kılıç, S. (2013). *Örnekleme Yöntemleri*. Journal of Mood Disorders.
- Kılınçarslan, S. (2018). *İletişime giriş*. Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar
- Koçer, H. A. (1992). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi*, Milli Eğitim
- Kongar, E.(1985). *Türkiye’nin toplumsal yapısı*. Remzi Kitabevi
- Kurtbay, Y. (1991). *Nezaket ve görgü kuralları*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kurtoğlu, A. (2002). *Günlük hayatımızda nezaket ve görgü*. Timaş Yayınları.
- Kuru, A. (2019). *Zarafet değil zarafet*. Karma Kitaplar.
- Lipp, J. (2022). *İletişimde yetkinlik yöneticiler için 36 ipucu*. Çev: Tuna Sena Kara. Nova Kitap
- Martine,A.(1852). *Hand- book of etiquette and guide to true politeness*. Duck&Fitzgerald Publishers.
- Mehrabian, A. (1971). *Silent messages: implicit communication of emotions and attitudes*. Wadsworth Publishing Company.
- Meriç, N. (2007). *Adab-ı muaşeret Osmanlı’da gündelik hayatın değişimi*. Kapı Yayınları.
- Mısırlı, İ. (2010). *Sosyal davranışlar ve protokol bilgisi*. Detay Yayıncılık.
- Mısırlı, İ. (2013). *Görgü nezaket ve protokol*. Detay Yayıncılık.
- Mithat, A. (2001). *Avrupa adabı muaşereti yahut Alafranga*. Akçağ Yayınları.
- Oksal, F. (1940). *Genç kız yetişirken*. Marifet Basımevi.
- Okur, S. (2018). *Zarafet, görgü ve protokol*. Çalıkuşu Yayınları.
- Onal, G. (1997). *Halkla ilişkiler*. Türkmen Kitabevi.
- Öznel, E. (1992). *Protokol görgü nezaket kuralları*. Ankara Genelkurmay Basımevi.
- Özodaşık, M. (2012). *Halkla ilişkiler ve iletişim*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Pelenk Özel, A. & Yılmaz Sert, N. (2015). *Dijital halkla ilişkiler*. Derin Yayınları
- Port, E. (1922). *Etiquette*. Funk & Wagnalls Company
- Simavi, L. (1923). *Teşrifat ve adab-ı muaşeret*. Orhaniye Matbaası.

Söylemez, Y. (2008). *Görgüsüzlüğün çağı. ODTÜ Yayıncılık.*

Tecimer, Y. (2012). *Adab-ı muaşeret.* Kara Kutu.

Tezcan, M. (2018). *Değerler eğitimi sosyolojik yaklaşım.* Anı Yayıncılık.

Tunç Yaşar, F. (2016). *Alafranga halleri geç Osmanlı' da adabı muaşeret.* Küre Yayınları.

Tutar, H. (2023). *İletişime giriş.* Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

Türkoğlu, N. (2015). *Toplumsal İletişim.* Karahan Kitabevi

Yahşi, N. (2021). *Nezaket kuralları.* Barış Kitap

Yavuzer, H. (1996) . *Çocuk ve suç.* Remzi Kitabevi Yayınları

EK

Ek 1: Anket Formu

İyi Günler,

“İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Gözünde Adabı Muaşeret Kuralları” başlıklı Yüksek Lisans tezim için anket çalışması yürütmekteyim. Sizlere isim ve adres sorulmayacaktır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Sena Sürmene
Sakarya Üniversitesi S.B.E
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Sizce Adabı Muaşeret nedir?.....
2. “Adabı Muaşeret” kelimesi sizde nasıl bir çağrışım yapmaktadır?
1. Olumlu çağrışım yapmaktadır 2. Olumsuz çağrışım yapmaktadır
3. “ Adabı Muaşeret kuralları ” terimini duyunca aklınıza ilk gelen şey nedir?
1. Huzur 2.Saygınlık 3. Özgüven 4. Zarafet 5. Kibarlık
4. Adabı Muaşeret kurallarına uymanın önemli olduğunu düşünüyor musunuz?
1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım
5. Adabı Muaşeret kurallarının iletişim becerisini artırdığını düşünüyor musunuz?
1. Evet 2. Hayır 3. Fikrim yok
6. Adabı Muaşeret Kurallarını ne kadar bildiğinizi düşünüyorsunuz?
1. Tamamını 2. Birçoğunu 3. Birazını 4. Çok az 5. Hiçbirini

Aşağıda “Adabı Muaşeret Kuralları” ile ilgili çeşitli ifadeler yer almaktadır.
Lütfen bu ifadelere ne oranda katıldığınızı belirtiniz?

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
7. Adabı muaşeret kurallarının Türk toplumunda bilindiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
8. Adabı muaşeret kurallarının Türk Toplumunda	5	4	3	2	1

önemsendiğini düşünüyorum.					
9. Adabı muaşeret kurallarının Türk toplumunda uygulandığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
10. Adabı muaşeret kurallarının toplumda üst sosyal sınıfa ait olduğunu düşünüyorum.	5	4	3	2	1
11. Adabı muaşeret kurallarına uymayanların toplumdan dışlanması gerektiğini düşünüyorum.	5	4	3	2	1
12. Adabı muaşeret kurallarına tam olarak riayet edildiğinde toplumda şiddetin azalacağını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
13. Adabı muaşeret kurallarını bilmek ve uygulamak iletişime pozitif etki sağlar.	5	4	3	2	1
14. Adabı muaşeret kurallarını bilmek sosyal hayatta kolaylık sağlar.	5	4	3	2	1
15. Adabı muaşeret kurallarını bilmek iş hayatında başarı sağlar.	5	4	3	2	1
16. Adabı muaşeret kuralları uygulanırsa insanlar arasında daha az sorun yaşanacağına inanıyorum.	5	4	3	2	1
17. Kibar insanlarla iletişimin daha	5	4	3	2	1

kolay olduğunu düşünüyorum.					
18. Kibar insanlarla iletişim kurmaktan daha fazla mutluluk duyarım.	5	4	3	2	1
19. Karşımdaki kurallara uyduğunda uyum sağlarım, aksi halde bende uymam.	5	4	3	2	1
20. Dijital ortamda da iletişim kurarken bu kurallara uyulması gerektiğini inanıyorum.	5	4	3	2	1
21 İnsanların yüz yüze iletişimde olduğu kadar dijital ortamda bu kurallara uymadığını düşünüyorum	5	4	3	2	1
22. Sosyal medyada bu kurallara uymanın etik sorunları çözeceğine inanıyorum.	5	4	3	2	1
23. Dijital ortamda yapılan yazışmalarda kullanılan kısaltmaların Türkçeye zarar verdiğine inanıyorum.	5	4	3	2	1

24. Toplumda Adabı Muaşeret Kuralları uyulması toplumsal huzura katkı sağlar mı?

1. Evet 2. Hayır 3. Fikrim yok

25. Sizce Adabı Muaşeret Kuralları okullarda zorunlu ders olarak okutulmalı mıdır?

1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım

26. Okullarda seçmeli olarak konulan Adabı Muaşeret dersini yakınlarınıza (kardeş, kuzen, yakın çevre vb.) tavsiye eder misiniz?

1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım

27. Sizce Adabı Muaşeret Kuralları okullarda hangi dönemde öğretilmeye başlanmalıdır?

1. Anaokul 2. İlköğretim 3. Ortaöğretim 4. Lise 5. Üniversite

28. Sizce Adabı Muaşeret Kuralları ilk olarak nerede öğrenilmelidir?

1. Ailede 2. Okullarda 3. Yakın Çevrede 4. Fikrim yok

29. Sizce Adabı Muaşeret Kuralları “İletişim Fakültelerinde” ders olarak okutulmalı mıdır?

1. Evet, zorunlu ders olarak 2. Evet, seçmeli ders olarak 3. Hayır 4. Kararsızım

30. Cinsiyetiniz 1. Erkek 2. Kadın

31. Yaşınız 1. 18-24 2. 25- 35 3. 36-45 4. 46- 60 5. 61 yaş ve üstü

32. Doğup, büyüdüğünüz şehir

Ek 2: Sakarya Üniversitesi Etik Kurul Karar Yazısı

25. Sena SÜRMENE'nin “ İletişim Becerileri ve Adab-ı Muaşeret Kuralları İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı. Yapılan görüşmeler sonunda Sena SÜRMENE'nin “İletişim Becerileri ve Adab-ı Muaşeret Kuralları İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Sena SÜRMENE	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Fakülte	Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi
Bölümü	İktisat
Makale ve Bildiriler	
1. Sürmene, S. (2024, 13-15 Mayıs). Dijital Dünyada Uyulması Gereken Görgü Kurallarının İnsan Psikolojisine Olumlu Etkileri [Sözlü Bildiri]. Dijital Dönüşüm ve Yeni Medya Sempozyumu, Bolu, Türkiye.	